

32/446 (201) 2^e ex.

BIBLIOTHEEK
STARINGGEBOUW

**Schakel tussen het structuurplan en het inrichtings- en
beheersplan voor het Centraal Complex DLO Wageningen**

K.R. de Poel

Rapport 401

DLO-Staring Centrum, Wageningen, 1995

25 SEP. 1995

isn 912417 *

REFERAAT

Poel, K.R. de 1995. *Schakel tussen het structuurplan en het inrichtings- en beheersplan voor het Centraal Complex DLO Wageningen*, Wageningen, DLO-Staring Centrum. Rapport 401 77 blz.; 18 fig.; 2 aanh.

Het rapport vormt de tussenstap tussen het structuurplan Centraal Complex DLO en het inrichtings- en beheersplan voor het DLO-complex aan de noordzijde van Wageningen. Het werd wenselijk gevonden een variant op het structuurplan op te stellen en uit te werken. De verschillen tussen beide oplossingen worden in beeld gebracht. Op grond van de aanbevelingen kunnen keuzen worden gemaakt, die als uitgangspunt dienen voor de verdere uitwerking van het structuurplan.

Trefwoorden: cascobenadering, conceptvorming, groenstructuur, ideevorming, verkeer

ISSN 0927-4499

©1995 DLO-Staring Centrum, Instituut voor Onderzoek van het Landelijk Gebied (SC-DLO)
Postbus 125, 6700 AC Wageningen.
Tel.: 08370-74200; telefax: 08370-24812.

DLO-Staring Centrum is een voortzetting van: het Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding (ICW), het Instituut voor Onderzoek van Bestrijdingsmiddelen, afd. Milieu (IOB), de Afd. Landschapsbouw van het Rijksinstituut voor Onderzoek in de Bos- en Landschapsbouw 'De Dorschkamp' (LB), en de Stichting voor Bodemkartering (STIBOKA).

DLO-Staring Centrum aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van DLO-Staring Centrum.

Inhoud

	blz.
Woord vooraf	7
Samenvatting	9
1 Inleiding	13
1.1 Algemeen	13
1.2 Werkwijze	15
2 Concepten voor het structuurplan '93 en de opgestelde variant	17
3 Verkeersaspecten	21
4 Beveiliging van de terreinen	25
5 Uitwerking van de concepten van het structuurplan '93 en de variant	27
5.1 Landschappelijke context	27
5.2 Enige historisch-geografische aspecten	32
5.3 Opzet voor de groenstructuur en het centrale groengebied	33
5.4 De keuze voor de wintereik als hoofdhoutsoort voor de ruimtelijke structuur	37
6 Fasering en toepassing van de cascobenadering	39
7 Ideevorming voor de verdere uitwerking van het centrale groengebied en het binnenterrein	45
7.1 Het centrale groengebied	45
7.2 Inrichtingsmogelijkheden voor het binnenterrein	50
7.3 De combinatie van vier metaforen en een folly	54
8 Verschillen tussen en voor- en nadelen van beide oplossingen	57
9 Aanbevelingen voor de uitwerking van het structuurplan tot een inrichtings- en beheersplan	59
Literatuur	63
Figuren	
1 Ligging van het plangebied aan de noordrand van Wageningen	12
2 Structuurplan totaal (verkleining; bron: Structuurplan voor het Centraal Complex Dienst Landbouwkundig Onderzoek Wageningen D.L.O., 1993)	14
3 Ruimtelijk concept voor het structuurplan '93	18
4 Ruimtelijk concept voor de variant	19
5 Verkeersoplossingen voor de variant	22

6 Landschappelijke geleedingszones tussen Wageningen en Bennekom en tussen Bennekom en Ede (globaal aangeduid)	28
7 Invulling van de landschappelijke geleedingszone tussen Wageningen en Bennekom en de plaats daarin van het centrale groengebied in de variant (schematisch)	29
8 De Polderkaart uit 1752 (uitsnede plangebied)	30
9 Grondgebruik in de Bornsche Weiden, Droeven Daal en de Roghorst in 1832	34
10 Uitsnede uit de Topografische Kaart, blad 489, schaal 1 : 50 000 (verkend in 1869, herzien in 1906, uitgave 1914)	36
11 Schema voor de fasering en de toepassing van de cascobenadering	41
12 Fase 1 voor de variant	42
13 Fase 2 voor de variant	43
14 Basisopzet voor de groenstructuur in de variant voor de deelgebieden De Haaff, De Goor en Centrum Techniek	46
15 Enige afmetingen voor de indeling van het centrale groengebied in de variant	47
16.a en 16.b Aanzetten voor de inrichting van het binnenterrein in het centrale groengebied voor de variant (schematisch)	48
17 Groenstructuur in de variant voor de deelgebieden De Haaff, De Goor en Centrum Techniek	52
18 Groenstructuur in het structuurplan '93 voor de deelgebieden De Haaff, De Goor en Centrum Techniek	53

Aanhangsels

1 Plan voor de Gelderse Vallei	67
2 Visualisering van de ontwikkeling van de deelgebieden De Goor en De Haaff volgens de opgestelde variant	69

Woord vooraf

De aanleiding tot het opstellen van dit rapport komt voort uit het Platformoverleg, waarin ontwikkelingen op het vlak van het structuurplan en de nieuwbouwplannen voor het gebied van het Centrale Complex DLO worden gecoördineerd. In het Platformoverleg zitten vertegenwoordigers van DLO, IBN-DLO, CPRO-DLO, SC-DLO, Stichting Technische en Facilitaire Dienst Landbouw (TFDL), Bureau Veiligheid en Milieuhygiëne (BVM), de afdeling Materiële Zaken van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, de Rijksgebouwendienst en van de gemeente Wageningen.

Dit rapport sluit aan op het Structuurplan Centraal Complex DLO, Wageningen (1993). In verband met de veranderingen die de laatste tijd in de planvorming voor het betreffende gebied aan de noordrand van Wageningen zijn opgetreden, werd het zinvol gevonden een variant op het structuurplan uit 1993 op te stellen en uit te werken. De resultaten daarvan zijn neergelegd in dit rapport. Het is de bedoeling, dat op grond van dit rapport keuzen worden gemaakt, die als uitgangspunten voor de verdere uitwerking kunnen dienen.

Samenvatting

Dit rapport vormt de schakel tussen het 'Structuurplan Centraal Complex DLO, Wageningen' uit 1993 en het inrichtings- en beheersplan, dat voor het betreffende gebied zal worden opgesteld. Dat structuurplan wordt in dit rapport aangeduid als structuurplan '93.

Er wordt met name aandacht besteed aan de volgende twee onderwerpen:

- het opstellen van een variant op het structuurplan '93;
- het ontwikkelen en uitwerken van ideeën voor de uitwerking van het structuurplan tot een inrichtings- en beheersplan.

Voor de planvorming wordt de aandacht gericht op het middengebied van het gehele DLO-complex. Dit middengebied betreft de gebieden aan weerszijden van het westelijke deel van de Droevendaalsesteeg: De Haaff en De Goor.

De wenselijkheid voor het opstellen van een variant is voortgekomen uit veranderingen die zich ten aanzien van de planvorming na de afronding van het structuurplan hebben voorgedaan. Dit betreft onder meer de keuze voor een andere lokatie voor het nieuwe gebouw voor het DLO-Staring Centrum.

In dit rapport worden eerst de concepten van het structuurplan '93 en de variant beschreven en in figuren weergegeven. In de variant worden bouwstrook 2 en het centrale groengebied ten opzichte van het structuurplan '93 van plaats verwisseld. De concepten worden vervolgens uitgewerkt. Het structuurplan '93 is vooral vanuit een stedenbouwkundig-architectonische optiek ontwikkeld en de variant vanuit een meer landschappelijke. Het structuurplan '93 is daardoor monumentaler van opzet dan de variant.

Voor de verkeersaspecten is het van belang een goede afwikkeling van het verkeer tot stand te brengen en met name te zorgen voor een veilige aansluiting van de Droevendaalsesteeg op de Mansholtlaan. Daarnaast wordt er grote betekenis toegekend aan een op aantrekkelijke wijze getraceerd en goed functionerend net van fiets- en wandelpaden.

Verder wordt er enige aandacht besteed aan de beveiliging van de terreinen. De beveiliging van de gebouwen komt niet ter sprake.

Bij de uitwerking van de groenstructuur is gekeken naar:

- de landschappelijke context (bijdrage aan het ontwikkelen van een landschappelijke geleidingszone tussen Wageningen en Bennekom);
- historisch-geografische aspecten.

Voorgesteld wordt voor de hoofdropzet voor de groenstructuur van het Centraal Complex DLO (Born-Zuid, De Haaff, De Goor en Centrum Techniek) de volgende uitgangspunten te hanteren:

- a In het deelgebied Born-Zuid wordt het parkachtige en besloten karakter

- gehandhaafd en verder ontwikkeld.
- b De historische hakhoutbosjes op het terrein van Born-Zuid worden in stand gehouden en als uitgegroeid hakhout beheerd.
 - c In de deelgebieden De Haaff, De Goor en Centrum Techniek krijgen de overkoepelende groenstructuur en het centrale groengebied een meer landschappelijk en een minder parkachtig karakter dan in Born-Zuid. Voor het centrale groengebied wordt in de lengterichting de landschappelijke samenhang met de aangrenzende gebieden versterkt en wordt er in de richting dwars daarop gewerkt met ruimtelijke contrasten tussen de bebouwing in de bouwstroken en het groen.

Door deze interne differentiatie kunnen aantrekkelijke verschillen in herkenbaarheid tussen de deelgebieden worden bereikt.

De planopzet van de groenstructuur is opgebouwd in verschillende lagen. Daarbij wordt gewerkt van groot naar klein. Voor de ideevorming voor de inrichting van het gebied is een aantal metaforen ('beeldspraken') ontwikkeld. Die metaforen hebben betrekking op de opbouw van het landschap en op verschillende activiteiten van DLO-instituten voor het landelijk gebied. Het zijn van groot naar klein:

- 1 - de metafoer die betrekking heeft op het historische esdorpenlandschap op de overgang van de westflank van de Veluwe naar de Gelderse Vallei (bosrand, es, esnederzetting met brinkruimte, voormalige Hoefsteeg, Droevendaalsesteeg en restanten van het akkermaalshout, zoals het Dassenbos);
- 2 - de metafoer, die betrekking heeft op de bundeling van de DLO-activiteiten (met een lanenstructuur, die de deelgebieden De Haaff en De Goor ruimtelijk structureert en die de deelgebieden Born-Zuid en Centrum Techniek ruimtelijk met elkaar verbindt);
- 3 - de metafoer, die betrekking heeft op de keuze van de wintereik voor de lanenstructuur (het ontwikkelen van een goede selectie voor zaadwinning);
- 4 - de metafoer, die betrekking heeft op activiteiten van verschillende DLO-instituten voor het landelijk gebied.

Daarnaast is in het centrale groengebied een plaats aangegeven voor een bijzonder bouwwerk in de vorm van een folly (een 'practical joke in stone').

Voor de uitvoering van het structuurplan is:

- bij de planvorming gewerkt met een opbouw in lagen;
- een fasering opgesteld (fase 1 omvat de plannen voor de korte termijn en fase 2 die voor de middellange en lange termijn);
- de zogeheten cascobenadering toegepast.

Deze werkwijze heeft als voordeel dat het plan in onderdelen kan worden uitgevoerd, zonder dat de samenhang van de samenstellende delen (te veel) verbreekt.

Voor het centrale groengebied en het daarin onderscheiden binnengebied worden vervolgens in hoofdstuk 7 ideeën en voorbeelden aangereikt voor de verdere uitwerking. In hoofdstuk 8 worden puntgewijs de belangrijkste verschillen tussen en voor- en nadelen van het structuurplan '93 en de variant weergegeven.

Tot slot worden in hoofdstuk 9 in 11 punten aanbevelingen gedaan voor de uitwerking van het structuurplan tot een inrichtings- en beheersplan. Op basis van deze aanbevelingen dienen keuzen te worden gemaakt. De belangrijkste keuze betreft die tussen het structuurplan '93 en de opgestelde variant. De onderlinge vergelijking tussen beide oplossingen maakt duidelijk waartoe de verschillen op lange termijn zullen leiden.

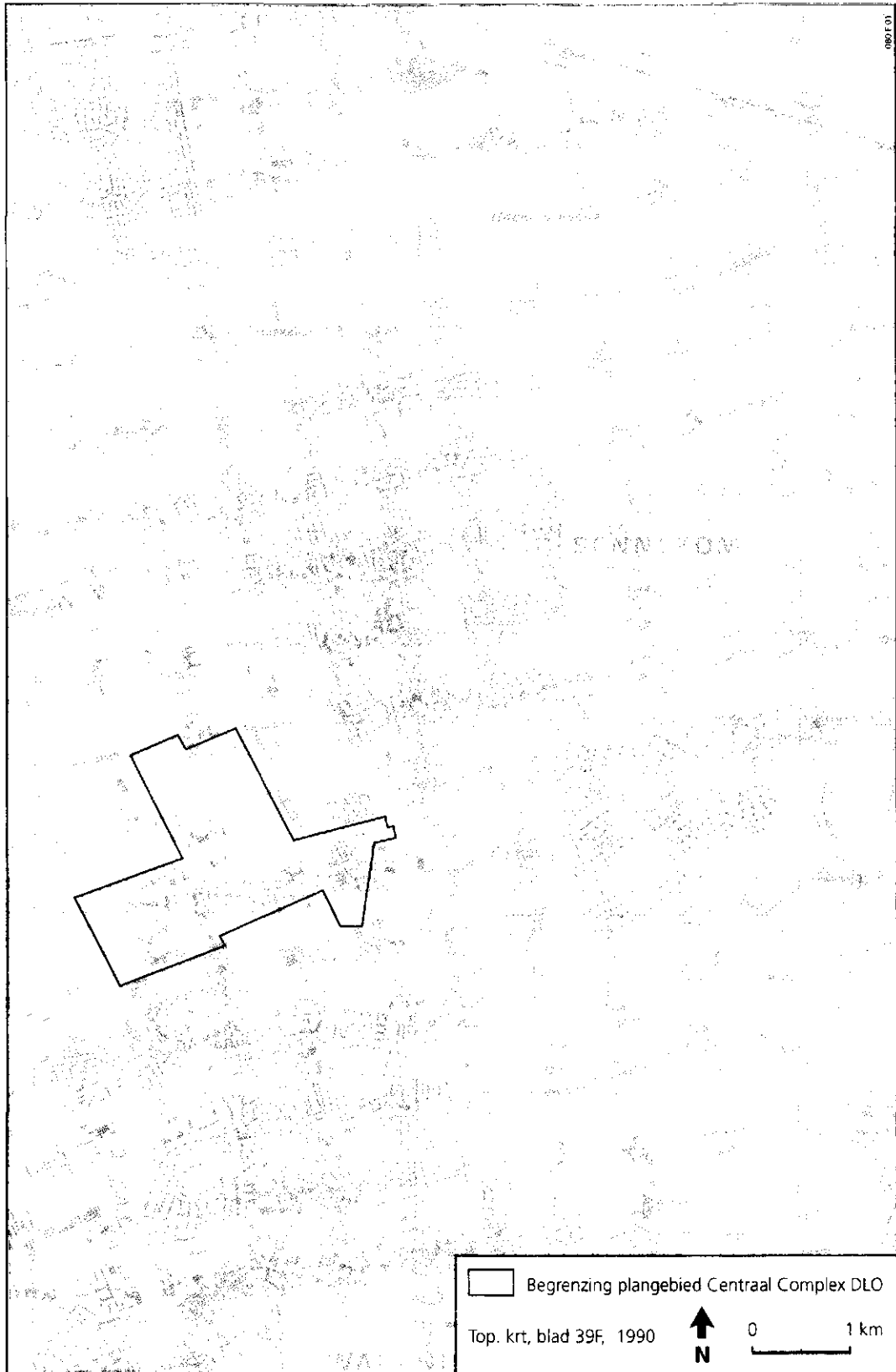

Fig. 1 Ligging van het plangebied aan de noordrand van Wageningen

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Dit rapport vormt de schakel tussen het 'Structuurplan Centraal Complex DLO' dat in 1993 is afgerond en het inrichtings- en beheersplan voor het complex van DLO aan de noordrand van Wageningen (figuur 1).

Het Structuurplan Centraal Complex DLO wordt in dit rapport aangeduid als het structuurplan '93. Dit als onderscheid tot structuurplannen in algemene zin en het definitieve structuurplan. Het is namelijk waarschijnlijk dat het structuurplan '93 op bepaalde punten zal worden aangepast.

Het plangebied omvat in beginsel het gehele complex van DLO-instituten en -terreinen met de deelgebieden Born-Zuid, De Haaff, De Goor en Centrum Techniek aan de noordrand van Wageningen (figuur 2). De nadruk komt in dit rapport te liggen op het gebied aan weerszijden van de Droevendaalsesteeg, de gebieden De Haaff en De Goor.

De basisstukken voor dit rapport zijn :

- het Structuurplan Centraal Complex DLO, Wageningen uit 1993 (verder aangeduid als structuurplan '93);
- het Bestemmingsplan Landelijk Gebied Noord en West uit 1992;
- het rapport Utiliteiten Centrum de Born en Centrum Techniek Wageningen, Dienst Landbouwkundig Onderzoek uit 1993.

Het bestemmingsplan en het rapport over de utiliteitsvoorzieningen zijn vastgesteld. Dat geldt niet voor het structuurplan '93.

Na de afronding van het structuurplan '93 in mei 1993 hebben zich verschillende ontwikkelingen voorgedaan, waardoor het nodig werd gevonden dit rapport op te stellen. De belangrijkste veranderingen betreffen:

- 1 De keuze voor het situeren van het nieuwe gebouw voor het DLO-Staring Centrum aan de noordzijde van de Droevendaalsesteeg in plaats van aan de zuidzijde van deze weg.
- 2 De verminderde behoefte aan bouwcapaciteit voor het betreffende gebied.
- 3 De bezwaren die tegen bepaalde gedeelten van het structuurplan '93 in het rapport 'Structuurplan DLO-Centraal, biologisch-ecologische basisgegevens' (Wijnhoven, 1993) naar voren zijn gebracht.

Ad 1 Het idee om een variant op te stellen, waarbij de bouwstrook aan de zuidzijde van de Droevendaalsesteeg en het centrale groengebied achter het IVT-gebouw van plaats te verwisselen, is daarbij naar voren gebracht.

Ad 2 Bij het opstellen van het structuurplan '93 werd er nog rekening gehouden met de bouw van twee gebouwen voor de LUW en de overplaatsing van het IB in Haren

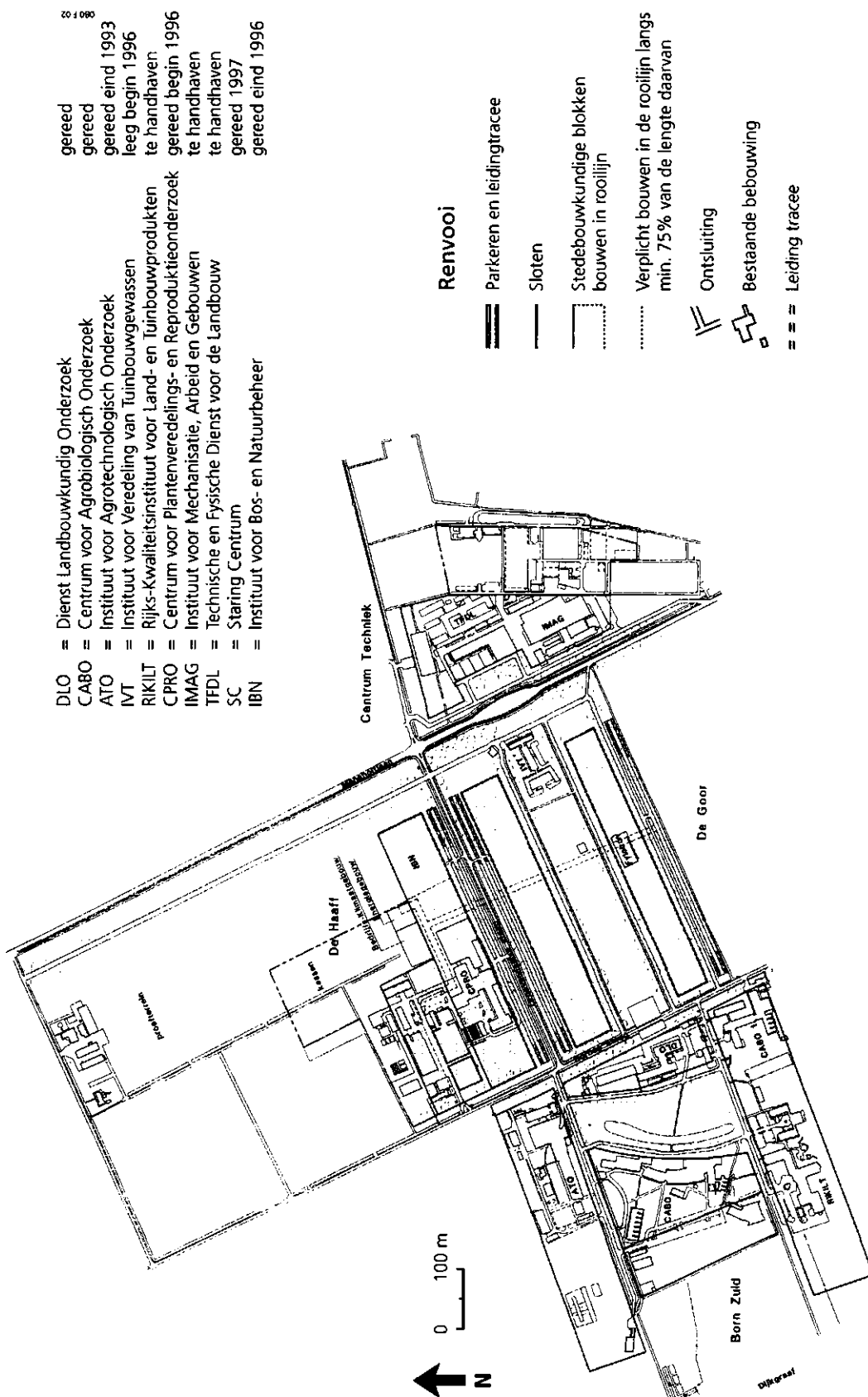

Fig. 2 Structuurplan totaal (verkleining; bron: Structuurplan voor het Centraal Complex Dienst Landbouwkundig Onderzoek Wageningen D.L.O., 1993)

(Groningen) naar Wageningen. Bovendien is het nieuwe gebouw van het IPO-DLO niet op het gebied van het Centraal Complex DLO maar aan de westzijde van Wageningen gebouwd.

Dit rapport is beknopt gehouden, het gaat vooral om hoofdpunten voor de planvorming. De combinatie van teksten en figuren is er op gericht de ideeën voor de planvorming op structuurplanniveau duidelijk te maken en te laten zien tot welke eindresultaten de belangrijkste verschillen kunnen leiden.

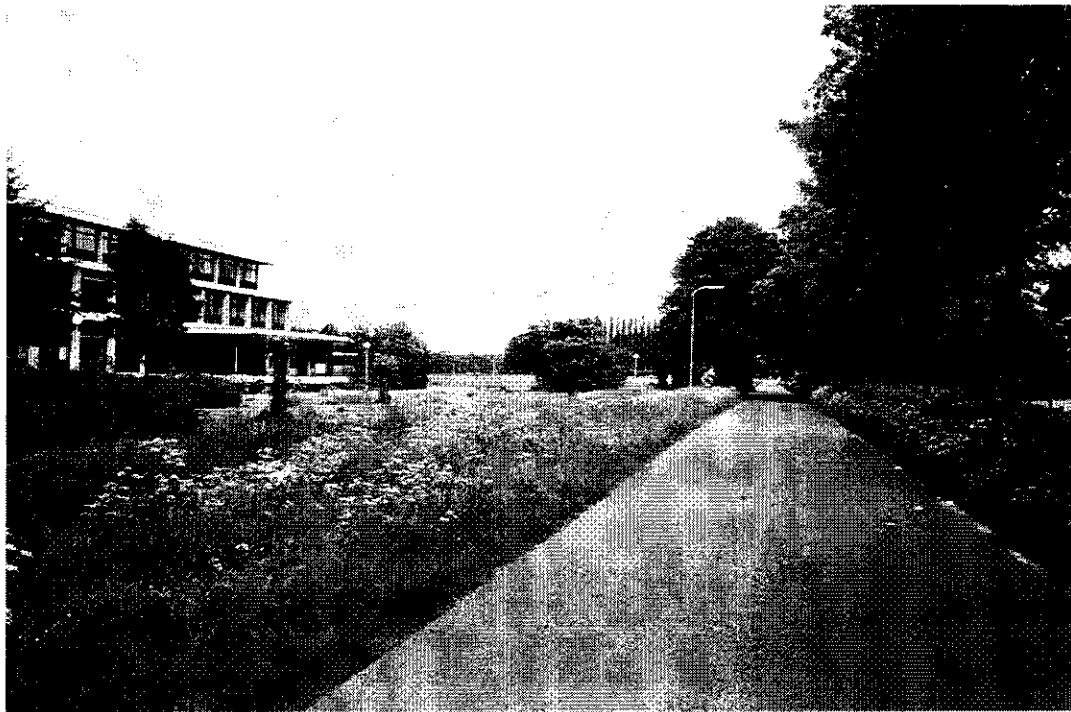
1.2 Werkwijze

De werkwijze, die wordt gevolgd, betreft de uitwerking van het structuurplan '93 en van een variant daarop. Deze variant is, zoals vermeld, ontstaan tijdens het overleg over de lokatie van de gebouwen voor IBN-DLO en het DLO-Staring Centrum.

De aandacht wordt in dit rapport gevestigd op twee ruimtelijke concepten voor de ontwikkeling van het gebied, dat wordt omsloten door de Droevendaalsesteeg, de Mansholtlaan, kwekerij Schiphorst en de Bornsesteeg. Het ene concept is dat van het structuurplan '93, het andere is een variant daarop. De hoofdlijnen uit het structuurplan '93, die in dit rapport niet ter sprake komen, blijven gehandhaafd.

Voor de planvorming wordt een duidelijk onderscheid gemaakt in het structuurplan, het inrichtings- en beheersplan en de bouwplannen voor de nieuwe instituten en de inrichtingsplannen voor de bijbehorende terreinen. Dit rapport heeft betrekking op de ideevorming en uitwerking op structuurplanniveau. De andere planvormen komen hier niet of slechts zijdelings ter sprake. De uitwerking van beide oplossingen loopt vrij sterk parallel. De aandacht is daarbij met name gericht op de variant, omdat zich daarin nog niet bekeken vraagstukken aandienen.

Vervolgens worden het structuurplan '93 en de opgestelde variant met elkaar vergeleken en worden de belangrijkste voor- en nadelen aangegeven. Ter afronding van dit rapport worden aanbevelingen gedaan. Het is de bedoeling dat op grond daarvan keuzen zullen worden gemaakt, die uitgangspunten zullen vormen voor het op te stellen inrichtings- en beheersplan.

Droevendaalsesteeg, links het gebouw van het CPRO-DLO. (zicht in noordoostelijke richting, foto voorjaar 1994)

Droevendaalsesteeg, zicht vanaf het CPRO-DLO richting Mansholtlaan. (zicht in noordoostelijke richting, foto voorjaar 1994)

2 Concepten voor het structuurplan '93 en de opgestelde variant

In het structuurplan '93 wordt gewerkt met een duidelijk ruimtelijk concept. Het basisidee is de bundeling van DLO-instituten aan de noordrand van Wageningen. Dit idee is ruimtelijk tot uitdrukking gebracht door de bestaande terreinen met elkaar te verbinden en die verbinding tot uitdrukking te brengen in drie langgerekte bouwstroken en een langgerekt centraal groengebied. De verkavelingsrichting van het gebied is de hoofdrichting in het plan. Een structuur met laanbomen verbindt de verschillende deelgebieden (Born-Zuid, De Haaff, De Goor en Centrum Techniek) met elkaar en onderstreept de hoofdrichting in het gebied.

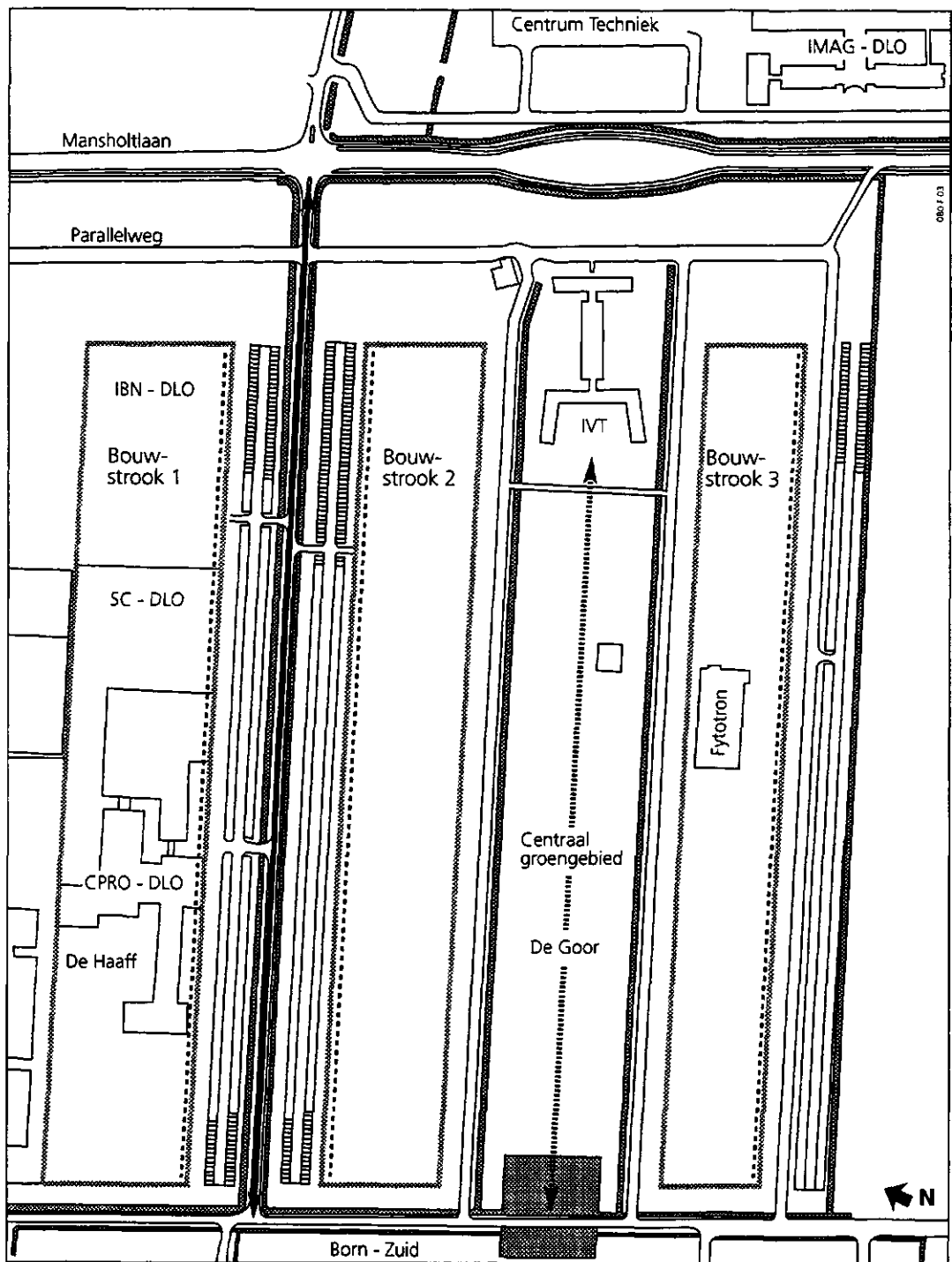
De ruimtelijke hoofdvorm is te beschouwen als een metafoor om de samenhang tussen de DLO-instituten ruimtelijk tot uitdrukking te brengen. Ter informatie: een metafoor is een overdrachtelijke of figuurlijke uitdrukking. In Van Dale wordt als voorbeeld gegeven: het schip der woestijn als metafoor voor een kameel. In de architectuur wordt de laatste tijd veel gebruik gemaakt van metaforen, taal wordt dan beeldtaal. Een recent voorbeeld van een architectonische metafoor in Wageningen is het Bestuurscentrum van de Landbouwniversiteit Wageningen (LUW). Het ontwerp voor dit gebouw is geïnspireerd op dat van een plantenkas. De plantenkas is gebruikt als een symbool voor de activiteiten van de Landbouwniversiteit. Het werken met metaforen kan worden opgevat als een vorm van symbolisme; in dit geval het gebruik van symbolen voor activiteiten van DLO, de Dienst Landbouwkundig Onderzoek.

Een belangrijk uitgangspunt voor het structuurplan '93 is het ontwikkelen van een duidelijke hoofdgroenstructuur voor het gebied, waardoor er een goed herkenbare ruimtelijke samenhang tussen de deelgebieden kan worden bereikt. Men kan spreken van een landgoed-nieuwe-stijl. Het is de bedoeling, dat de instituten niet als los zand (door Ruijsseenaars, de opsteller van het structuurplan '93, aangeduid als 'havermout') bij elkaar zullen komen te staan, zoals in veel hedendaagse 'business parks' het geval is. Dit uitgangspunt geldt ook voor de variant.

In het structuurplan '93 is sprake van twee ruimtelijke assen, zie figuur 3. Deze assen volgen de verkavelingsrichting en lopen evenwijdig aan elkaar. De lengte van deze assen is afgestemd op de diepte van het verkavelingsblok tussen de Mansholtlaan (vroeger de Lage Weg geheten) en de Bornsesteeg. Het betreft:

- de as die loopt over de Droevendaalsesteeg (de 'rode hartlijn'). Aan weerszijden van deze lijn zijn bouwstroken voor instituten gelegen. Het is een as met een vrij stedelijk karakter.
- de as tussen het IVT-gebouw en het gebouw van DLO-Centraal (de 'groene hartlijn'). Het betreft een as met een parkachtig/landschappelijk karakter.

In de opgestelde variant wordt ervan uitgegaan, dat de bouwcapaciteit geringer kan zijn en dat er naar een aantrekkelijker tussentijds beeld dient te worden gestreefd dan in het structuurplan '93 mogelijk is. Dit leidt er toe, dat de rode hartlijn van karakter verandert en dat de groene hartlijn op een andere plaats komt te liggen,

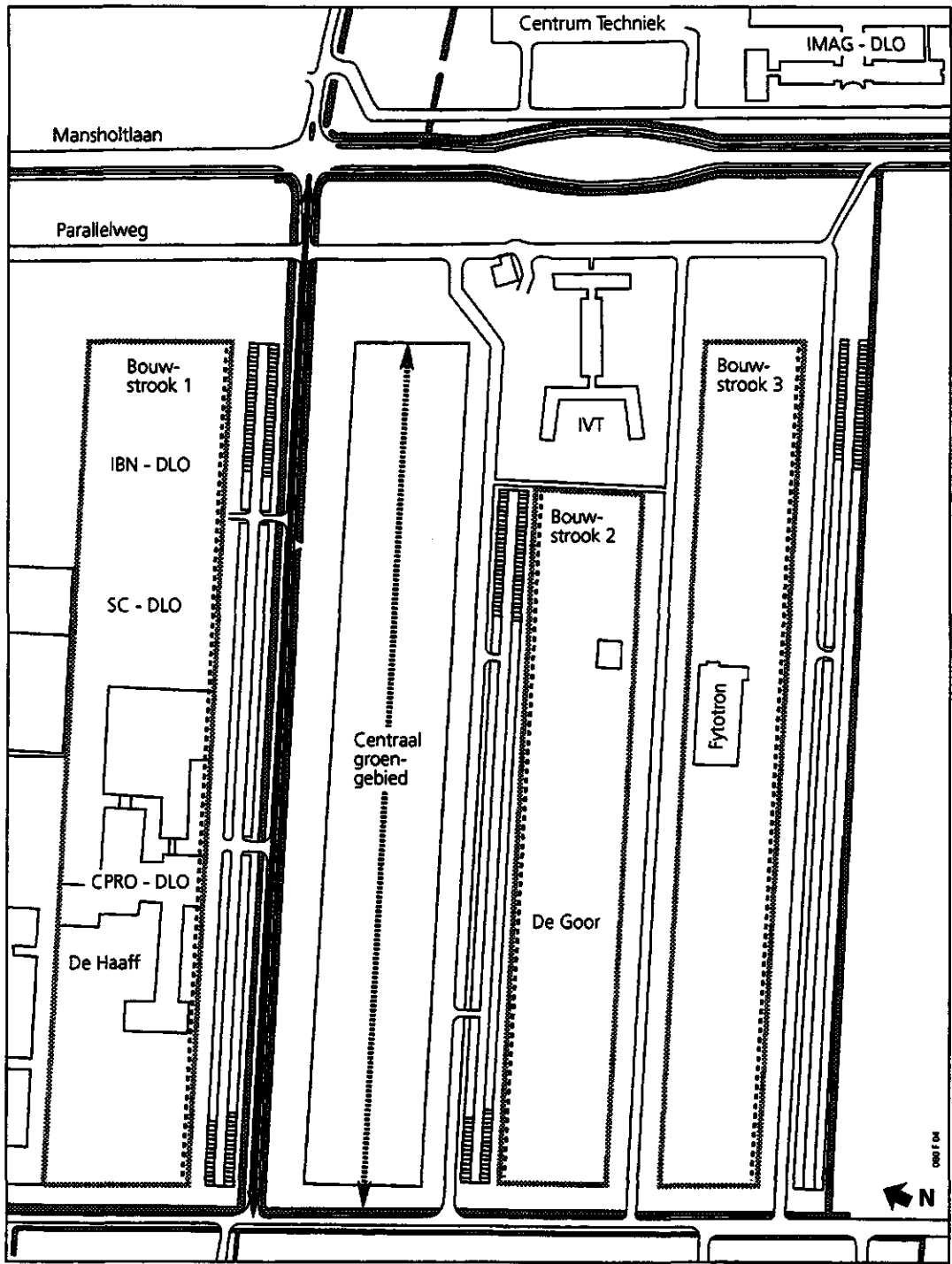
- "Rode hartlijn" (over de Droevendaalsesteeg)
- "Groene hartlijn" (met zichtlijn tussen het gebouw van DLO-Centraal en het gebouw van het IVT)
- Voorzijde van de gebouwen in de bouwstroken 1, 2 en 3

Fig. 3 Ruimtelijk concept voor het structuurplan '93

- ↔ "Rode hartlijn" (afgezwakt; over de Droevendaalsesteeg)
- ◄◄ (dotted) ►► "Groene hartlijn" (langs de zuidoostzijde van de Droevendaalsesteeg)
- ⋯ Voorzijde van de gebouwen in de bouwstroken 1, 2 en 3

Fig. 4 Ruimtelijk concept voor de variant

namelijk langs de zuidzijde van de Droevendaalsesteeg (figuur 4). De ruimtelijke accenten komen daardoor anders te liggen.

In de variant is de rode hartlijn ten opzichte van die in het structuurplan '93 afgezwakt, omdat er slechts langs één zijde een bouwstrook is geprojecteerd. Hierbij dient te worden opgemerkt, dat deze bouwstrook door de keuze voor de situering van het nieuwe gebouw voor het DLO-Staring Centrum intensiever zal worden bebouwd dan eerst werd voorzien.

De helderheid en de eenvoud van de hoofdopzet van het structuurplan '93 worden in de variant gevolgd. Daarnaast wordt er aan gedacht bij de uitwerking te werken met contrasten tussen cultuur en natuur. Voor de drie bouwstroken wordt in de variant uitgegaan van de opzet volgens het structuurplan '93.

Wanneer beide concepten met elkaar worden vergeleken, blijkt dat het structuurplan '93 monumentaler van opzet is dan de variant. De bouwkundige elementen (de bouwstroken) zijn er dominerend. In de variant is de aandacht naar verhouding meer gelegd op parkachtige en landschappelijke aspecten. In het structuurplan '93 komt het centrale groengebied aan de achterzijde van de bestaande en geprojecteerde gebouwen te liggen. Het wordt een 'binnengebied'. In de variant zijn de bestaande en geprojecteerde gebouwen aan weerszijden van het centrale groengebied (de bouwstroken 1 en 2) met de voorzijde naar dat gebied gericht. Een overeenkomst tussen de twee concepten is, dat 'ruimte' en 'ruimtetwerking' belangrijke grondslagen vormen voor de planvorming voor het centrale groengebied.

Het centrale groengebied heeft betekenis:

- voor de werknemers van de betreffende DLO-instituten,
- als landschappelijk element in een grotere context,
- voor de recreatie (met name voor fietsers en wandelaars uit Wageningen en Bennekom; het centrale groengebied vormt een verbindende schakel in de route naar de Gelderse Vallei).

Op deze wijze kan er een zekere mate van verweving van functies tot stand worden gebracht en kan er sprake zijn van een multifunctionele invulling van het centrale groengebied.

Bij de verdere uitwerking van de concepten wordt rekening gehouden met:

- historische continuïteit,
- functionaliteit,
- flexibiliteit,
- (landschaps)architectonische en stedenbouwkundige kwaliteit,
- ruimtelijke kwaliteit (d.w.z. gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde).

3 Verkeersaspecten

Er wordt uitgegaan van de verkeerstructuur, die in het structuurplan '93 is ontwikkeld (tekening III 'Ontsluiting, wegen, parkeren', blz. 17). De Droevendaalsesteeg vervult zowel in het structuurplan '93 als in de variant een belangrijke rol in de ontsluiting. Voor de variant zijn verschillende verkeersoplossingen denkbaar, zie figuur 5. Daarbij is sprake van een oplossing met één of twee circuits.

De oplossing met twee circuits wordt aantrekkelijker gevonden dan die met één circuit. Overwegingen daarbij zijn:

- de verkeersdruk op de Droevendaalsesteeg is in deze oplossing geringer;
- de ontsluitingsweg en het parkeren komen aan de voorzijde van de gebouwen te liggen.

In dat opzicht blijft de opzet zoals die in het structuurplan '93 is gegeven gehandhaafd. Herhaling van een ruimtelijk motief leidt tot een grotere evenwichtigheid van het ontwerp.

Bij de uitwerking van het plan dient de aansluiting van de Droevendaalsesteeg op de Mansholtlaan verder te worden uitgewerkt. Voor de Mansholtlaan wordt naar verluidt gedacht aan de aanleg van een vrije busbaan (informatie van de gemeente). Dit kruispunt zal naar verwachting moeten worden aangepast. Om sluipverkeer te voorkomen wordt in de gepresenteerde oplossingen een gedeelte van de Bornsesteeg voor autoverkeer afgesloten (autobarrière).

In het structuurplan '93 worden in de lengterichting van de bouwstroken dubbele parkeerstroken aangegeven (figuur 3). Deze liggen aan de voorzijde van de (te bouwen) instituten. Deze oplossing voor het parkeren neemt daarmee ruimtelijk een opvallende plaats in. Voor de variant wordt voorgesteld ofwel deze oplossing consequent voor de drie bouwstroken toe te passen danwel een andere oplossing te zoeken. Voor de ruimtelijke samenhang wordt een tussenoplossing niet wenselijk gevonden. De keuze daarvoor kan afhankelijk worden gesteld van het resultaat dat in bouwstrook 1 zal worden bereikt. Voor deze bouwstrook zijn de bouwplannen gereed of in een ver gevorderd stadium van voorbereiding en wordt gewerkt aan de plannen voor de buitenruimten (de tuinen c.a.).

Voor de uitwerking van het structuurplan is het nodig goede voorzieningen te treffen voor de fietsers en een aantrekkelijk stelsel van voetpaden te ontwerpen. Voor de voetpaden zijn met name de verbindingen met de bushaltes aan de Mansholtlaan en de Nijenoord Allee van betekenis.

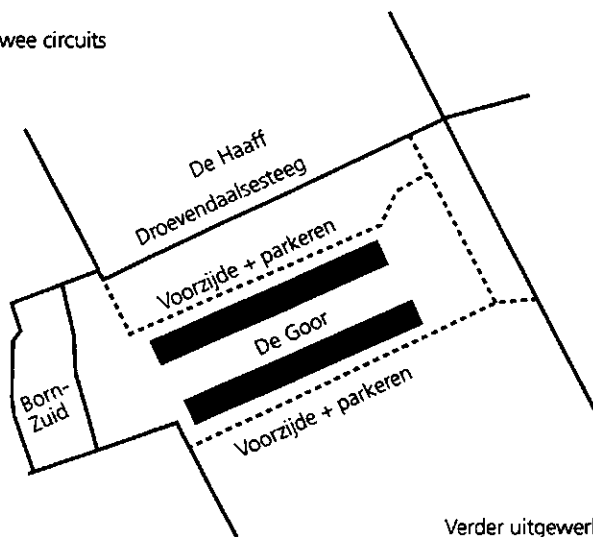
De aansluiting van de Droevendaalsesteeg op de entree van Born-Zuid vraagt nadere aandacht bij de uitwerking van het structuurplan.

Fig. 5a

DBO F 05a

Variant
Oplossing met twee circuits

Circulatie via
De Goor en via
Born-Zuid

Variant
Oplossing met één circuit

Circulatie via
Born-Zuid

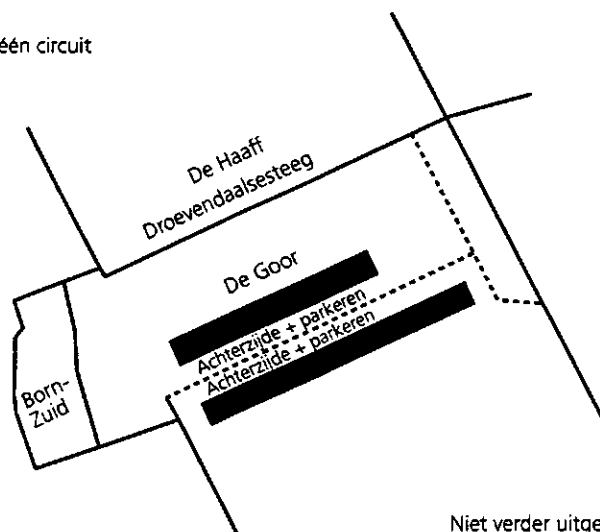
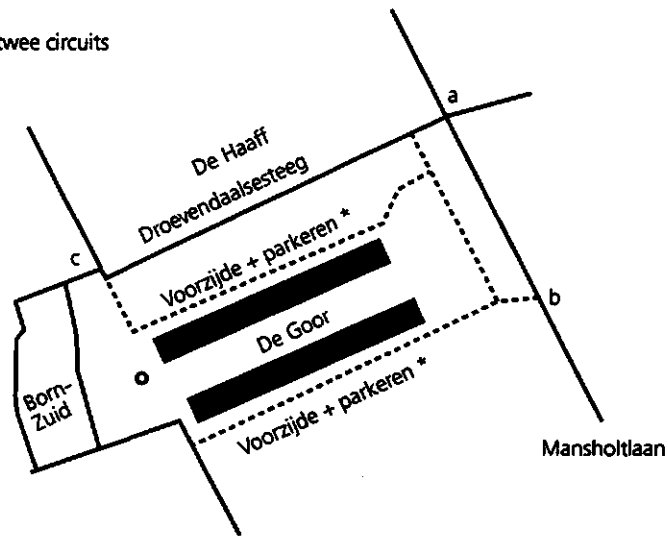

Fig. 5 Verkeersoplossingen voor de variant

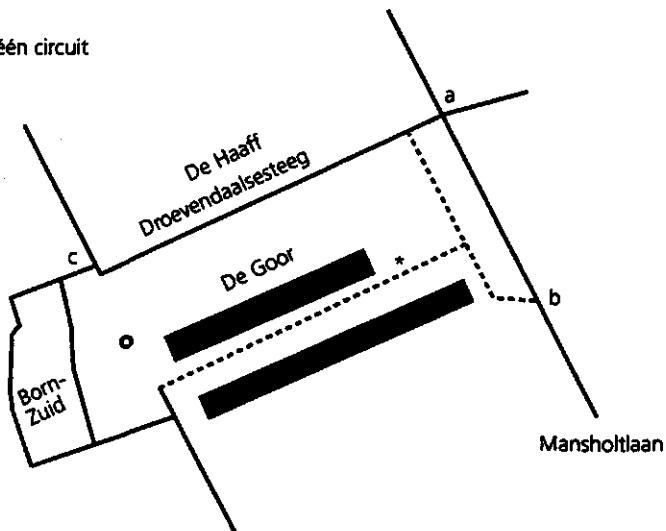
Fig. 5b

Variant
Oplossing met twee circuits

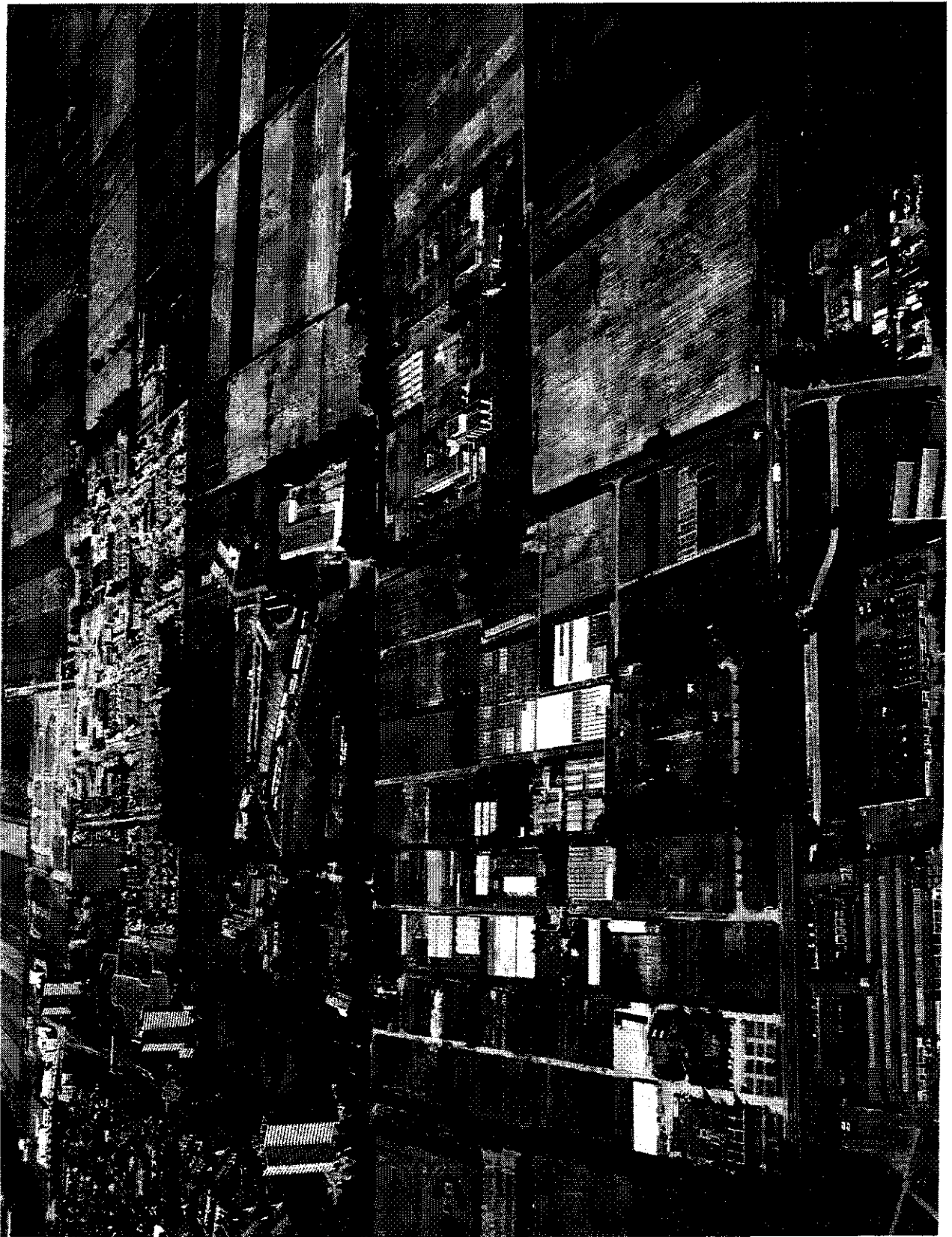

- * Nieuwe ontsluitingswegen langs de voorzijde van de bouwstroken 2 en 3
- Deel van de Bornsesteeg afsluiten voor autoverkeer
- a,b Aandacht voor de aansluitingen op de Mansholtlaan (knelpunten)
- c Aandacht voor de toegang tot Born-Zuid

Variant
Oplossing met één circuit

- * Nieuwe ontsluitingsweg tussen de bouwstroken 2 en 3 (langs de achterzijde van de gebouwen)
- Deel van de Bornsesteeg afsluiten voor autoverkeer
- a,b Aandacht voor de aansluitingen op de Mansholtlaan (knelpunten)
- c Aandacht voor de toegang tot Born-Zuid

4 Beveiliging van de terreinen

In dit rapport wordt enige aandacht besteed aan de beveiliging van de terreinen. De beveiliging van de gebouwen komt hier niet aan de orde. Er wordt van uitgegaan, dat de Bornsesteeg en de Droevendaalsesteeg openbare wegen zullen blijven. Dat betekent, dat het niet mogelijk is het hele gebied van De Haaff en De Goor inclusief de wegen ontoegankelijk voor buitenstaanders te maken.

Voorgesteld wordt de beveiliging van de terreinen zoveel mogelijk per bouwstrook te regelen en gebruik te maken van water (sloten, vijvers). Daarbij wordt aangeraden de in te richten buitenruimten overzichtelijk te houden. Beveiliging per instituutsterrein en met hekken levert een te verbrokken beeld op en wordt daarom ontraden (s.v.p. geen 'herassing' van de terreinen, d.w.z. de instituutsterreinen e.d. niet voorzien van een harnas van hoge Herashekwerken). Naar verluidt kunnen inbraak en diefstal in hoge mate worden voorkomen door:

- de terreinen door water te omgeven;
- het aantal toegangswegen tot de instituutsterreinen beperkt te houden;
- 's avonds en 's nachts de toegangswegen af te sluiten, zodat men niet (meer) per auto bij de gebouwen kan komen.

Proefvelden van het CPRO-DLO, zicht vanaf de Bornsesteeg naar het gebouw van het IVT. Links het Fytotron. (zicht in noordoostelijke richting, foto voorjaar 1994)

Proefvelden van het CPRO-DLO langs de Droevendaalsesteeg. Rechts het gebouw van het CPRO-DLO. (zicht in zuidwestelijke richting; foto voorjaar 1994)

5 Uitwerking van de concepten van het structuurplan '93 en de variant

5.1 Landschappelijke context

Het centrale groengebied heeft zowel betekenis voor het Centrale Complex DLO als voor het gebied tussen Wageningen en Bennekom. Het wordt aanbevolen tussen de verder verstedelijkende kernen op de westflank van de Veluwe groene gebieden (in de vorm van landschappelijke geleidingszones, bufferzones, of ecologische verbindingzones) te handhaven, die:

- in de hoog-laag-richting een landschappelijke verbindingzone vormen;
- in de richting dwars daarop een ruimtelijke geleiding tussen de kernen Wageningen en Bennekom tot stand brengen (figuur 6).

Tussen Wageningen en Bennekom ligt op het grondgebied van de gemeente Wageningen een historisch agrarisch landschap (esdorpenlandschap), dat nog vele aantrekkelijke aanknopingspunten biedt om een dergelijke zone in stand te houden en in landschappelijke zin te versterken. Het is van belang de ruimtelijke samenhang in het gehele traject vanaf de bosrand van Wageningen-Hoog tot en met het Dassenbos op het terrein Born-Zuid te handhaven, c.q. tot stand te brengen.

Voor deze geleidingszone kan het historische agrarische landschap (het esdorpenlandschap) het beste als thema worden gekozen. Tussen Bennekom en Ede is sprake van een vergelijkbare geleidingszone. Het landgoed Hoekelum vormt het centrale thema van deze groenzone (figuur 6). In de eerstvermelde situatie wordt het agrarische karakter versterkt en in de tweede het landgoedkarakter van de verbindingzone. In het Natuurbeleidsplan (1990) is voor het gebied tussen Wageningen en Bennekom een ecologische verbindingzone aangegeven. Deze te ontwikkelen of te versterken verbindingzone vormt een schakel tussen het bosgebied ten oosten van Wageningen en Bennekom en het geprojecteerde natuurontwikkelingsgebied in het laagste deel van de Gelderse Vallei langs het Valleikanaal (Van Langeveld e.a., 1994). De plannen voor de Gelderse Vallei worden verder ontwikkeld door de Valleicommissie (Plan van aanpak Gelderse Vallei, ontwerp; 1992) en de gemeenten. In een recent plan van de Valleicommissie is het betreffende gebied tussen Wageningen en Bennekom overigens niet aangeduid als een ecologische verbindingzone van bovenlokaal niveau (Spiegelenberg, in prep.; zie aanhangsel 1). Op grond hiervan wordt in dit rapport niet gesproken van een ecologische verbindingzone, maar van een landschappelijke geleidingszone tussen Wageningen en Bennekom. Het Centraal Complex DLO grenst aan deze zone. Het is wenselijk te bekijken op welke wijze in de plannen voor de groenstructuur voor dat gebied landschappelijke en ecologische kenmerken tot uitdrukking kunnen worden gebracht.

Binnen de historisch-geografische context zijn voor de geleidingszone tussen Wageningen en Bennekom de volgende elementen van belang (figuur 7):

- de bosrand van Wageningen-Hoog;
- de eng;

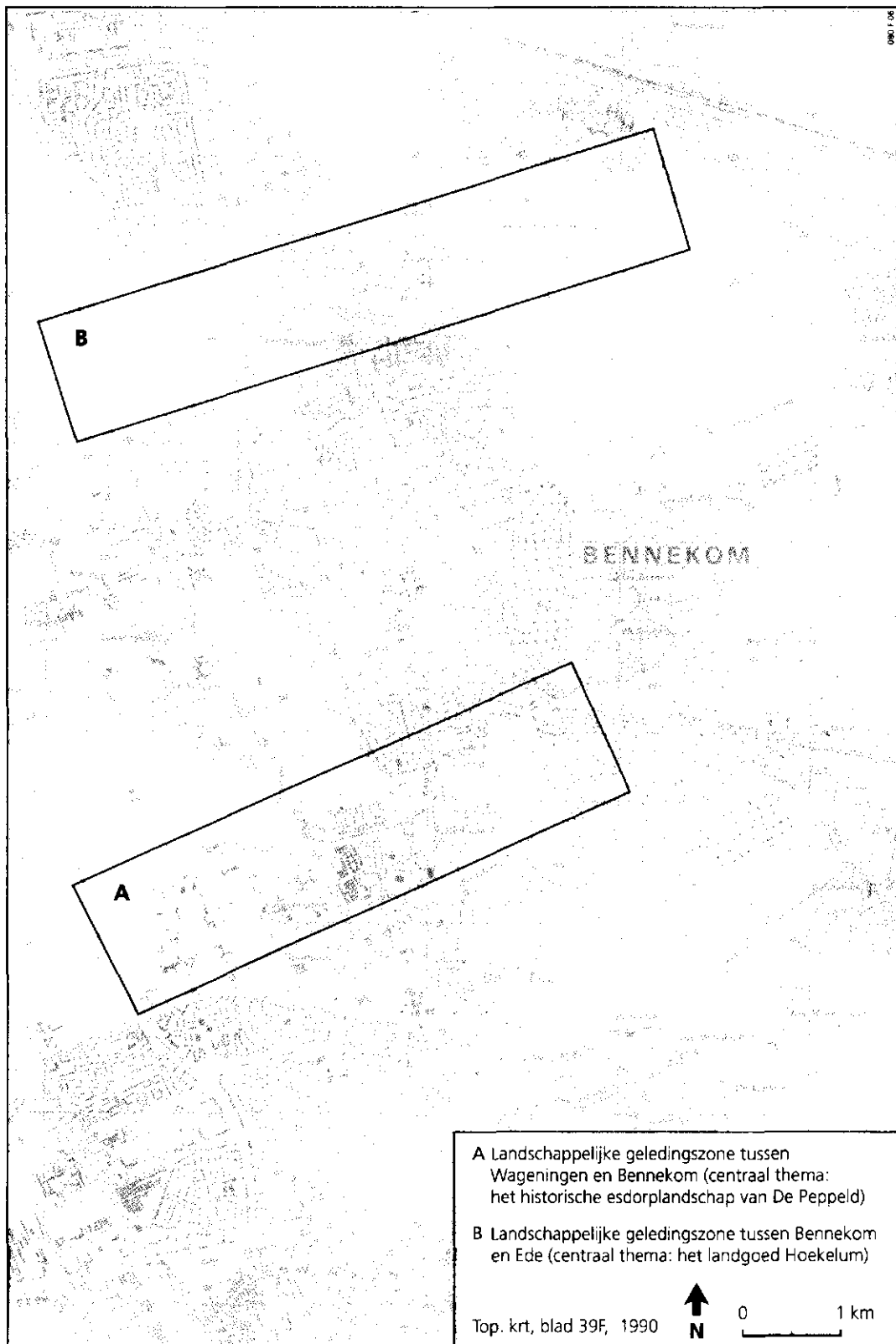
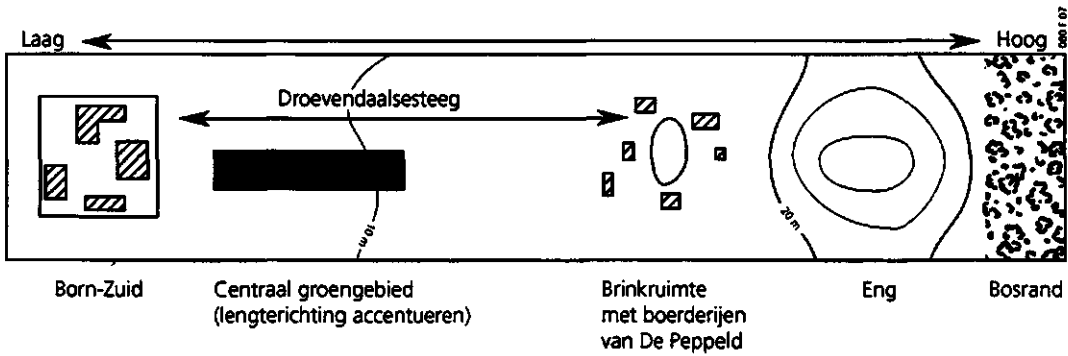
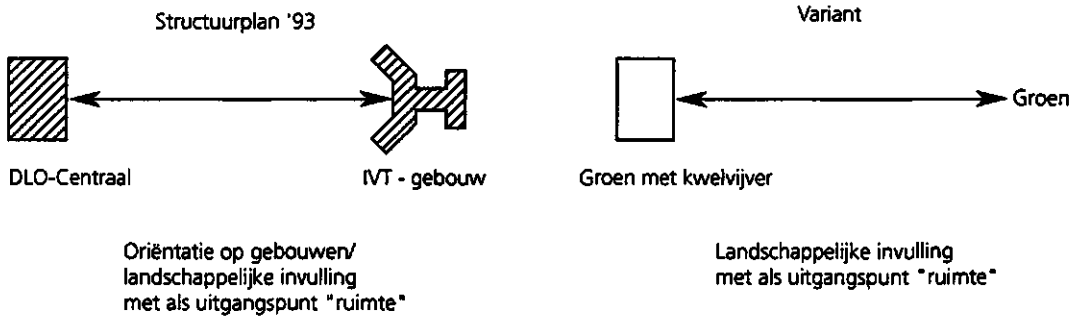

Fig. 6 Landschappelijke geleedingszones tussen Wageningen en Bennekom en tussen Bennekom en Ede (globaal aangeduid)

Landschappelijke geleidingszone (bufferzone) tussen Wageningen en Bennekom

Het betreffende gebied zoveel mogelijk als ruimtelijke eenheid ontwikkelen.
Het hoog-laag traject herkenbaar laten blijven en zo mogelijk versterken.

Verskil in karakter:

- In het structuurplan '93 is de zichtlijn door het centrale groengebied georiënteerd op twee gebouwen;
 - In de variant gaat het meer om het centrale groengebied als schakel in een grotere landschappelijke context dan in het structuurplan '93.
- Het structuurplan '93 biedt een monumentalere, de variant een landschappelijker oplossing.

Fig. 7 Invulling van de landschappelijke geleidingszone tussen Wageningen en Bennekom en de plaats daarin van het centrale groengebied in de variant (schematisch)

Aan de legenda bij deze historische kaart zijn de "Landerijen in den Vijfden Polder onder Wageningen" ...
 "Leggende Tusschen den Dijkgraaff en de Bornse Steeg" de volgende gegevens ontleend:

no.	Gebruiksvorm	Veld- en boerderijnaam
9	Akkermaal	
10	Akkermaal	
11	Akkermaal	
12	Akkermaal	
13	Akkermaal	
14	Bouwland en Akkermaal	
15	Akkermaal	
16	Weij- en Bouw- Land	De Plasterije
17	Weij- en Bouw- Land	De Plasterije
18	Weij- en Bouw- Land	De Plasterije
19	Weij- en Bouw- Land	De Plasterije
20	Weij- en Bouw- Land	De Haaff
21	Akkermaal	De Haaff
22	Huijs, Hoff, Schuur, Weij- en Bouw-Land	Den Born

Aan de legenda voor den "Sesde Polder onder Wageningen leggende tusschen de Bornse Steeg en de Laage Steeg" zijn de volgende gegevens ontleend:

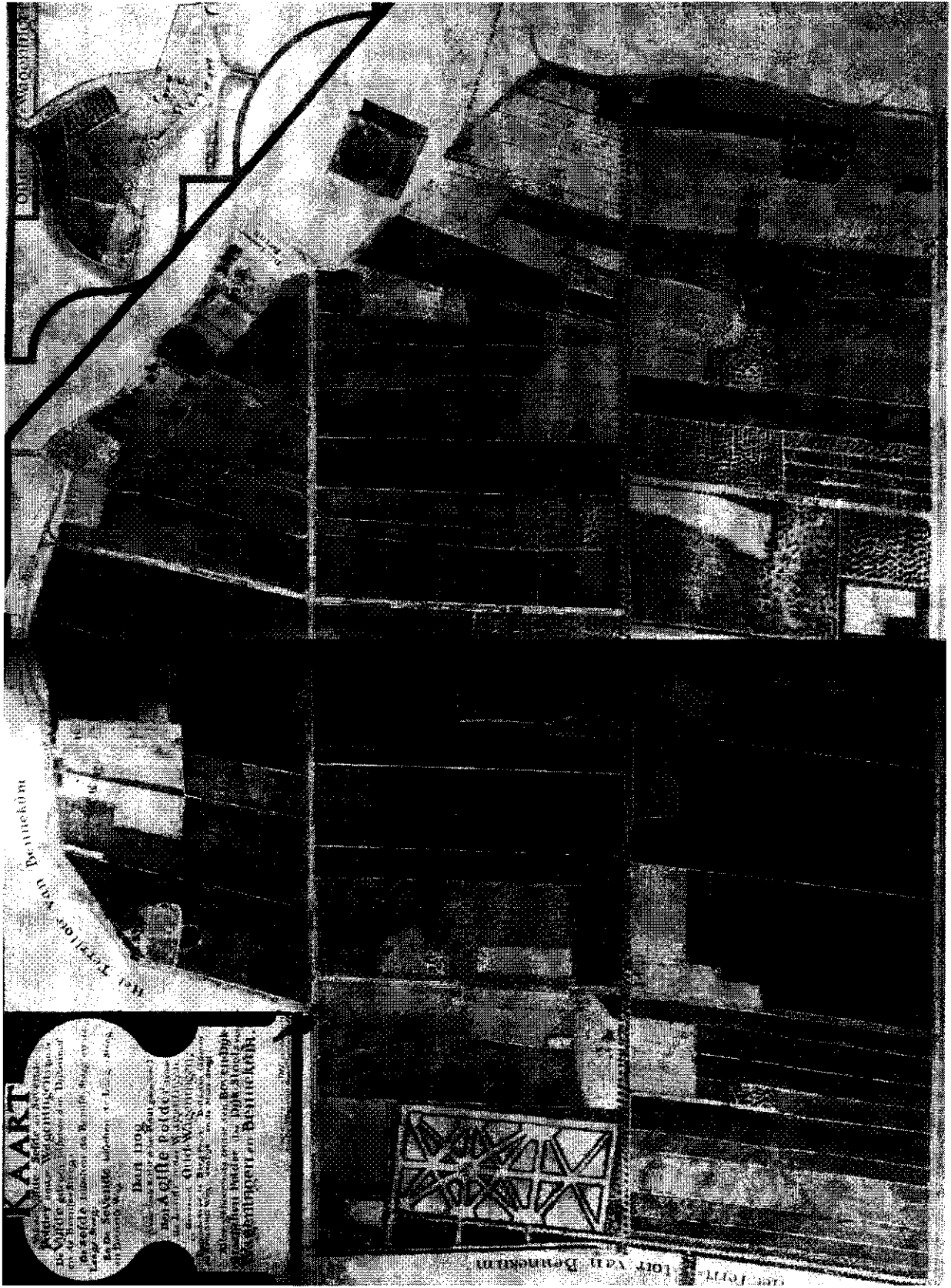
Percelen aan de noordwestzijde van de Droevendaalsesteeg

no.	Gebruiksvorm	Veld- of boerderijnaam
11	Weijland	
12	Weijland	
13	Weij, plagveld en akkermaal	Den Droevendaal
14	Weij-Land	Den Droevendaal
15	Akkermaal	Den Droevendaal

Percelen aan de zuidoostzijde van de Droevendaalsesteeg

no.	Gebruiksvorm	Veld- of boerderijnaam
16	Weij-Land	Het Paape Gat
17	Weij-Land	De Goor
18	Weij-Land	De Goor
19	Weij-Land	De Goor
20	Akkermaal	De Goor
21	Weij-Land	De Goor

Fig. 8 De Polderkaart uit 1752 (uitsnede plangebied)

KAART

Van de
Verdeling
in 17
van de
in 17
van de
in 17

Bennekom
De Fort
van de
in 17

Bennekom
De Fort
van de
in 17

De Fort
van de
in 17

Bennekom
De Fort
van de
in 17

- de esnederzetting De Peppeld met de boerderijen en de voormalige brinkruimte;
- de Droevendaalsesteeg als voormalige veedrift en landweg (met aan het begin een overgebleven dobbe, een waterkuil);
- het centrale groengebied (dat in de variant langs het westelijke deel van de Droevendaalsesteeg en in het structuurplan '93 achter het IVT-gebouw is geprojecteerd);
- de restanten van de akkermaalshout op het terrein van Born-Zuid (dit betreft restanten van historische hakhoutbossen).

Het centrale groengebied verschilt in beide plannen wat betreft de betekenis voor de ruimere landschappelijke context. In het structuurplan '93 speelt dit groengebied een minder grote rol voor de landschappelijke samenhang dan in de variant. Daar staat een extra accentuering van de gebouwen van het IVT en DLO-Centraal tegenover. In de variant krijgt de Droevendaalsesteeg als verbindend landschaps-element extra aandacht. Deze opzet houdt in, dat de Droevendaalsesteeg over de gehele lengte, d.w.z. zowel aan de west- als aan de oostzijde van de Mansholtlaan (de voormalige Hoefsteeg) in de groenstructuur betrokken dient te worden. Dit aspect vraagt een nadere afstemming van de betreffende plannen tussen DLO en de gemeente. Samenvattend kan worden gesteld, dat in het structuurplan '93 vooral de nadruk wordt gelegd op stedenbouwkundige en architectonische aspecten en in de variant op landschappelijke.

5.2 Enige historisch-geografische aspecten

De Polderkaart uit 1752 geeft een duidelijk beeld van het landschap op de overgang van de Geldersche Vallei en de Veluwe zo'n 250 jaar geleden. In figuur 8 wordt een uitsnede van het plangebied voor het structuurplan gegeven. Uit de legenda bij deze kaart valt af te leiden aan welke veld- of boerderijnamen de huidige namen De Haaff, De Born, Droevendaal en De Goor zijn ontleend.

De huidige Droevendaalsesteeg bestond vroeger uit 'De Droevendaalse-Steeg' en 'De Hoefsteeg'. 'De Laage Steeg' heet tegenwoordig Mansholtlaan. Het gebied moet vroeger veel natter zijn geweest dan het nu is (Buringh, 1951). De veldnaam 'De Goor' wijst daarop. Goor is een oude benaming voor een veenlens aan de rand van een veengebied. In het betreffende gebied trad waarschijnlijk in ruime mate kwel op. Uit de kaart blijkt, dat veel gronden in het gebied vroeger als weiland werden gebruikt en dat er vrij veel 'akkermaal' (akkermaalshout, waarschijnlijk in de vorm van eike- of elzehakhout) heeft gestaan. Bouwland kwam weinig voor.

Het grondgebruik in het begin van de 19e eeuw is vermeld in de Kadastrale Atlas Gelderland 1832 - Wageningen (Veldhorst, 1991). In die tijd kwam er veel opgaande begroeiing voor in de vorm van 'bos als hakhout', 'hakhout' en 'elzebos' (figuur 9). Elzebos kwam voor op het huidige terrein van Born-Zuid. Het betreft het natste deel van het plangebied. Het Dassenbos vormt een restant van dat complex van elzebossen. Opvallend in de figuur is de grens tussen een perceel met 'bos als hakhout' en een weiland aan de zuidoostzijde van de Droevendaalsesteeg. De voor

een deel slingerende kavelsloot is mogelijk een vergraven bovenloop van een beekje geweest. Op de luchtfoto's is het patroon van een dergelijk waterloopje op bepaalde plekken nog herkenbaar, ook aan de andere kant van de Droevendaalsesteeg.

Figuur 10 geeft een beeld hoe het landschap er zo'n 100 jaar geleden uit heeft gezien. Tussen 'De Lagesteeg' en 'De Baanschesteeg' (foutieve benaming voor de Bornsesteeg) werden de gronden als weiland en als bouwland gebruikt; tussen 'De Baanschesteeg' en 'De Dijkgraaf' waren de gronden grotendeels in gebruik als weiland en akkermaalshout. Er is dan nog sprake van een vrij grote oppervlakte akkermaalshout en van tamelijk veel laanbeplantingen. De genoemde stegen zijn nog onverhard of halfverhard.

Het wordt interessant gevonden bij de planvorming rekening te houden met deze verschillen in grondgebruik en in visuele openheid in vroeger tijden. Dit leidt er toe, dat het DLO-complex tussen de Bornsesteeg en de Dijkgraaf - Born-Zuid - visueel beslotener wordt dan het DLO-complex dat tussen de Mansholtlaan en de Bornsesteeg is gelegen, de gebieden De Haaff en De Goor.

5.3 Opzet voor de groenstructuur en het centrale groengebied

In het structuurplan '93 is bij het opstellen van de groenstructuur rekening gehouden met:

- de ligging van het plangebied op de geleidelijk verlopende overgang (gradiënt) van de Veluwe naar de Gelderse Vallei (deze overgang verloopt van hoog naar laag, van droog naar vochtig/nat en van visueel besloten via visueel-transparant naar visueel open);
- het occupatiepatroon, met name het verkavelingspatroon en het wegenpatroon met de boombeplantingen langs de wegen.

Deze punten vormen ook de grondslag voor de variant. De afstand tussen de Bornsesteeg en de Mansholtlaan (circa 575 m) bepaalt de lengte van de bouwstroken en het centrale groengebied. Voor het centrale groengebied is in het structuurplan '93 de ligging en de hoofdvorm gegeven. Voor de uitwerking worden nog geen ideeën aangereikt. In de variant verandert de ligging van het centrale groengebied, de hoofdvorm ervan blijft gehandhaafd.

In dit rapport worden aanzetten gegeven voor de verdere uitwerking van de groenstructuur en het centrale groengebied. Voor de groenstructuur is naast de vormgeving de keuze van de hoofdhoutsoort van belang (zie paragraaf 5.4). Het centrale groengebied kan op verschillende wijzen worden uitgewerkt. Suggesties daarvoor worden in hoofdstuk 7 gegeven. Voor de uitwerking van die buitenruimte wordt gekozen voor een landschappelijke en niet voor een parkachtige oplossing, zoals die wordt aangetroffen in het gebied Born-Zuid. Deze keuze bepaalt het karakter van het centrale groengebied.

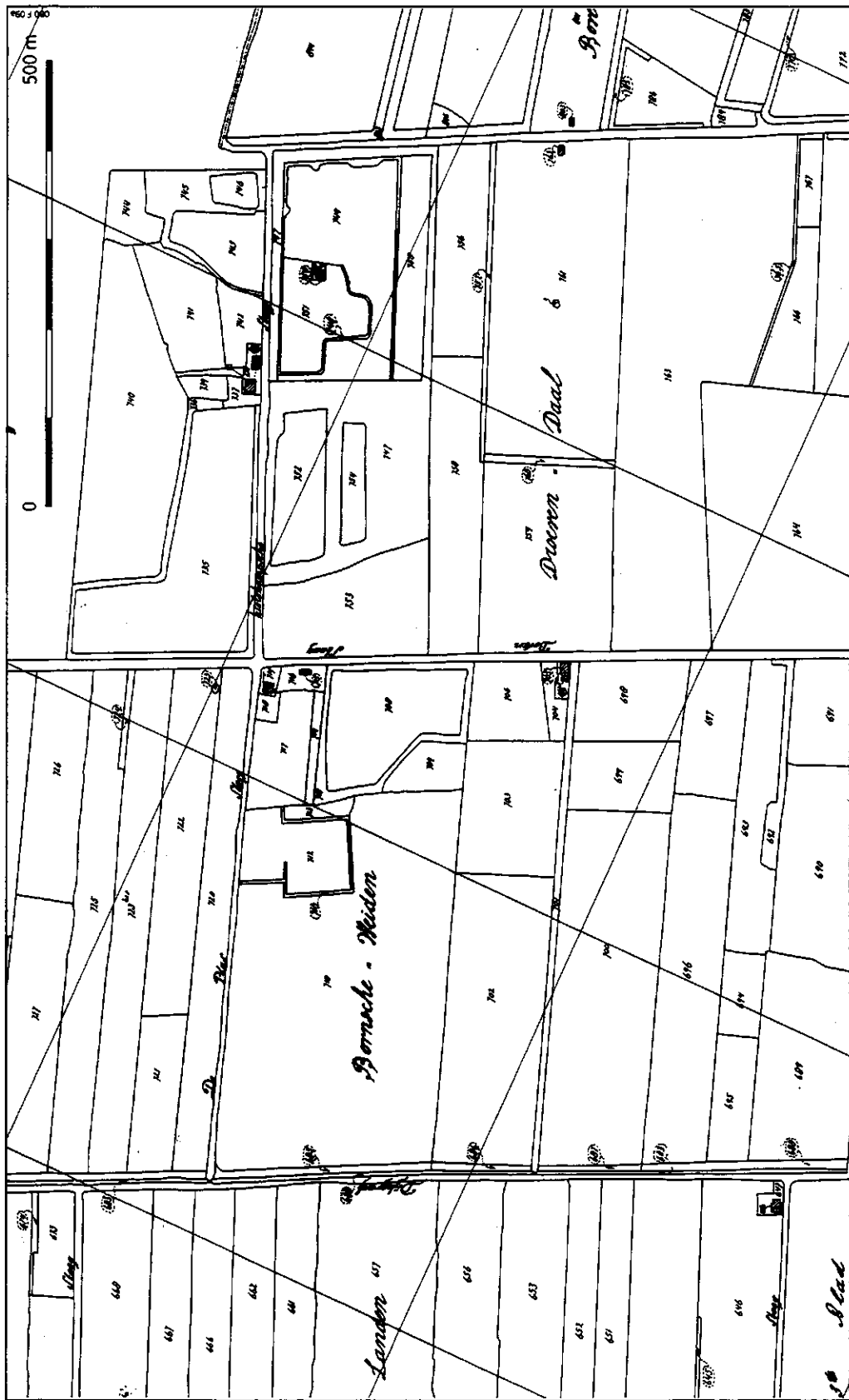

Fig. 9 Grondgebruik in de Bornsche Weiden, Droeven Daal en de Roghorst in 1832

Uitsnede Sectie B blad 4 De Beneden Buurt (verkleining)

Uitsnede Sectie B blad 2 De Beneden Buurt (verkleining) Kadastrale Atlas Gelderland 1832 - Wageningen, Veldhorst, 1991

Sectie 8
de Beneden Buurt

Roghorst

- 484 Weiland
- 485 Weiland
- 486 Bouwland
- 487 Bos en hakhout
- 488 Bos en hakhout
- 489 Bouwland
- 490 Weiland
- 491 Weiland
- 492 Weiland
- 493 Bos en hakhout
- 494 Weiland

de Bornsche Weiden

- 495 Bos als hakhout
- 496 Weiland
- 497 Elzebos
- 498 Elzebos
- 588* Weiland
- 589* Weiland
- 590* Weiland
- 591* Hakhout
- 592* Hakhout
- 593* Weiland
- 594* Bouwland
- 595* Weiland

Droeven Daal

- 763* Hakhout
- 764* Hakhout
- 765* Hakhout
- 766* Weiland
- 767* Weiland
- 768* Weiland
- 769* Hakhout

* Gereconstrueerde percelen

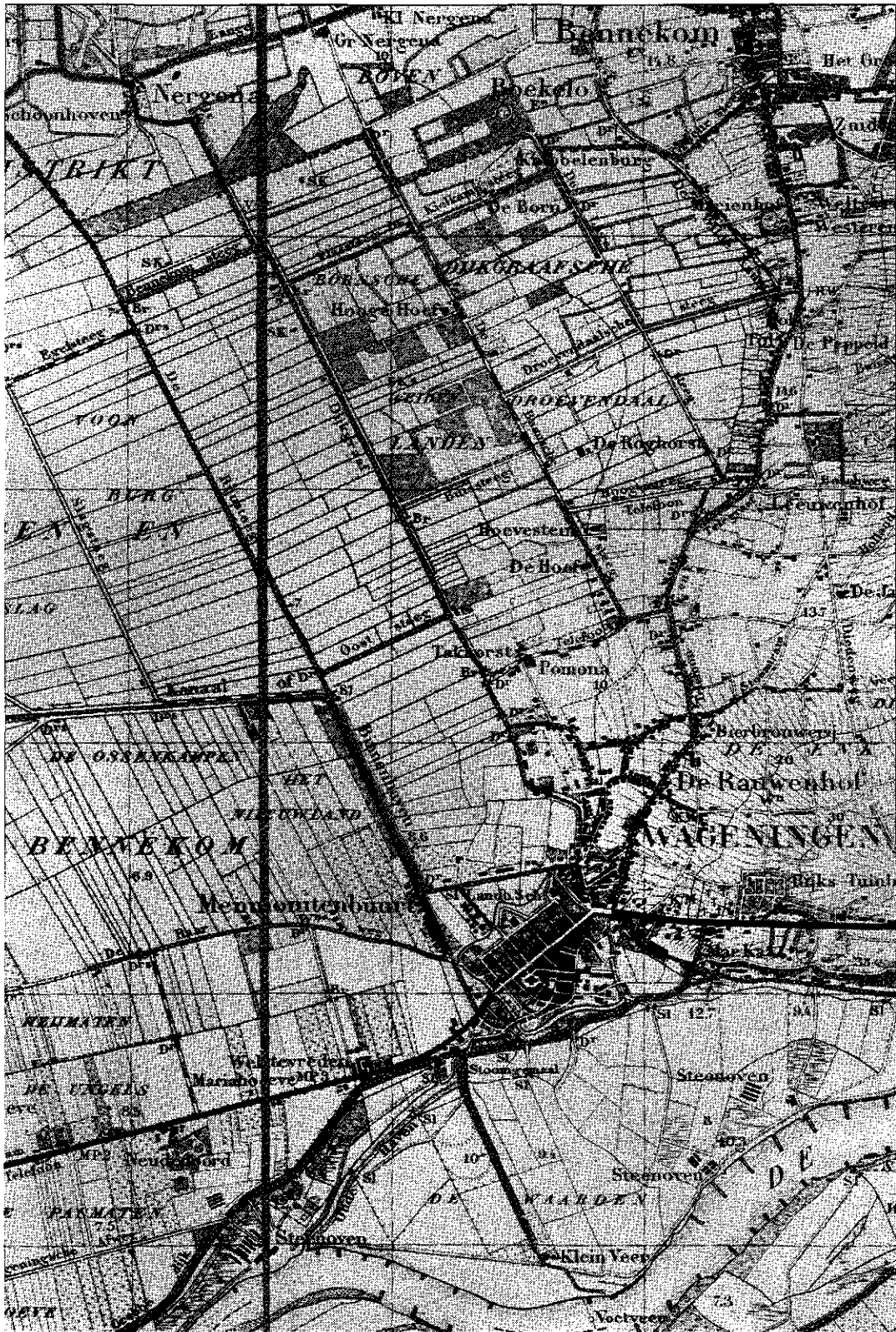

Fig. 10 Uitsnede uit de Topografische Kaart, blad 489, schaal 1 : 50 000 (verkend in 1869, herzien in 1906, uitgave 1914)

Op deze wijze ontstaat er een duidelijk verschil in karakter tussen Born-Zuid (een parkachtige inrichting van een ruimtelijk besloten gebied) en De Haaff en De Goor (een landschappelijk in te richten gebied met ruimtelijke relaties met de omgeving).

De buitenruimten bij de instituten omvatten tuinen en gebruiksruiden (de buitenruimten in de bouwstroken). Het wordt aanbevolen per bouwstrook voor de tuinen e.d. bij de instituten één thema te kiezen. Als voorbeeld kan hierbij dienen het idee om de thematische tuinen, die voor het DLO-IBN-gebouw zijn ontworpen over de gehele lengte van de betreffende bouwstrook met IBN-DLO, DLO-Staring Centrum en CPRO-DLO door te zetten. Voor de inrichting van de buitenruimte van die bouwstrook worden dan de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- in de lengterichting thematische tuinen volgens de IBN-opzet (ecologische tuinen, mens- en milieuvriendelijk);
- in de lengterichting eventueel parkeerstroken volgens het structuurplan '93, evenwijdig aan de Droevendaalsesteeg en de geprojecteerde laanbeplanting (zie hoofdstuk 3);
- in de dwarsrichting ruimtelijke relaties (in de vorm van doorzichten) van de Droevendaalsesteeg met het landelijke gebied achter de bouwstrook (visueel transparant); gezien de (geprojecteerde) bebouwing van de bouwstrook zijn die relaties alleen nog mogelijk aan de uiteinden van die bouwstrook.

5.4 De keuze voor de wintereik als hoofdhoutsoort voor de ruimtelijke structuur

De lanenstructuur die in het structuurplan '93 is ontwikkeld wordt in beide oplossingen als thema vastgehouden en verder uitgewerkt. In de lanenstructuur komt de metafoor tot uitdrukking om de samenhang tussen de DLO-instituten te versterken (zowel in ruimtelijke als in overdrachtelijke zin).

In het structuurplan '93 is gekozen voor een inlandse houtsoort, eik, linde of grauwe abeel. De keuze voor een inlandse boomsoort wordt aangehouden. Het wordt aanbevolen voor de duurzaam in stand te houden lanenstructuur een duurzame boomsoort te kiezen, eik of linde. De voorkeur gaat uit naar inlandse eik, zomereik (*Quercus robur*) of wintereik (*Quercus petraea*). De zomereik is de meest voorkomende eikesoort in Nederland. De wintereik is zeldzaam en komt onder meer voor op de Veluwe, zoals in het Edese Bos, een oud malebos (Prins e.a., 1993). Het wordt interessant gevonden de mogelijkheid te bekijken om een zodanige selectie van wintereiken aan te planten, dat deze bomen op den duur kunnen dienen als selectie-opstand voor zaadwinning. Een dergelijke keuze is te beschouwen als een metafoor voor activiteiten op het gebied van selectie en veredeling van DLO-instituten.

In het rapport 'De wintereik in Nederland' (Prins e.a., 1993) worden aanbevelingen gedaan om meer aandacht te besteden aan en beter om te gaan met de inlandse wintereik. Hier worden de opgestelde aandachtspunten geciteerd:

- vergroten bekendheid met Wintereik en problematiek van achteruitgang autochtoon

- genenmateriaal;
- inventarisatie en registratie met het oog op genenbehoud, natuurbehoud en houtproductie; bevorderen dat zaad of stek van autochtone Wintereik wordt verzameld, opgekweekt en toegepast; selecteren van zaadopstanden;
 - bosreservaten met Wintereik instellen en het beheer richten op soortbehoud en ontwikkeling van bosgemeenschappen;
 - in de uitvoering van praktische boswerkzaamheden als dunnen en verzorgen de Wintereik bevoordelen; in cultures Wintereik bijzaaien of bijplanten.'

Aansluitend op de aanbevelingen in dat rapport wordt het zinvol gevonden een winselectie voor zaad van een dergelijke boomopstand tot stand te brengen. Bij de uitwerking van dit idee kunnen medewerkers van het CPRO-DLO en IBN-DLO worden betrokken. Wanneer dit idee wordt gevolgd, wordt aangeraden op korte termijn een project voor het kweken van een goede selectie wintereiken te starten en daarvoor een werkgroep op te richten. Het opkweken van een goede selectie laanbomen vraagt namelijk de nodige tijd en voorbereiding. Mocht deze opzet niet haalbaar blijken te zijn, dan wordt aanbevolen te kiezen voor wintereik (*Quercus petraea*), danwel voor zomereik (*Quercus robur*) of linde (*Tilia* sp.) en het idee over zaadwinning los te laten.

6 Fasering en toepassing van de cascobenadering

Het wordt zinvol gevonden voor het structuurplan een fasering op te stellen en te werken met de zogeheten cascobenadering. De cascobenadering heeft onder meer tot doel de samenhang in het landschap te versterken en versnippering tegen te gaan. Bij deze benadering wordt gewerkt met de volgende tweedeling in gebieden:

- gebruiksruimten (hiertoe worden gebieden gerekend waar de nodige veranderingen kunnen plaatsvinden, ze worden gekenmerkt door een grote mate van flexibiliteit; het betreft de bouwstroken met de gebouwen en de bijbehorende terreinen);
- een ruimtelijk raamwerk (hiertoe worden gebieden gerekend die voor een lange periode worden ingericht, ze worden gekenmerkt door een geringe mate van flexibiliteit; het betreft de duurzaam in stand te houden groenstructuur).

De cascobenadering biedt de mogelijkheid om, al naar de opgave en de gegeven situatie, op verschillende wijzen met het raamwerk en de gebruiksruimten om te gaan (Stroeken, 1994). Hier is gekozen voor:

- één type gebruiksruimte (= bouwstrook); de buitenruimten bij de instituten, zoals de tuinen en de parkeerplaatsen, worden dus bij de gebruiksruimten gerekend;
- twee typen raamwerk (die voor de hoofdgroenstructuur en een binnenterrein in het centrale groengebied).

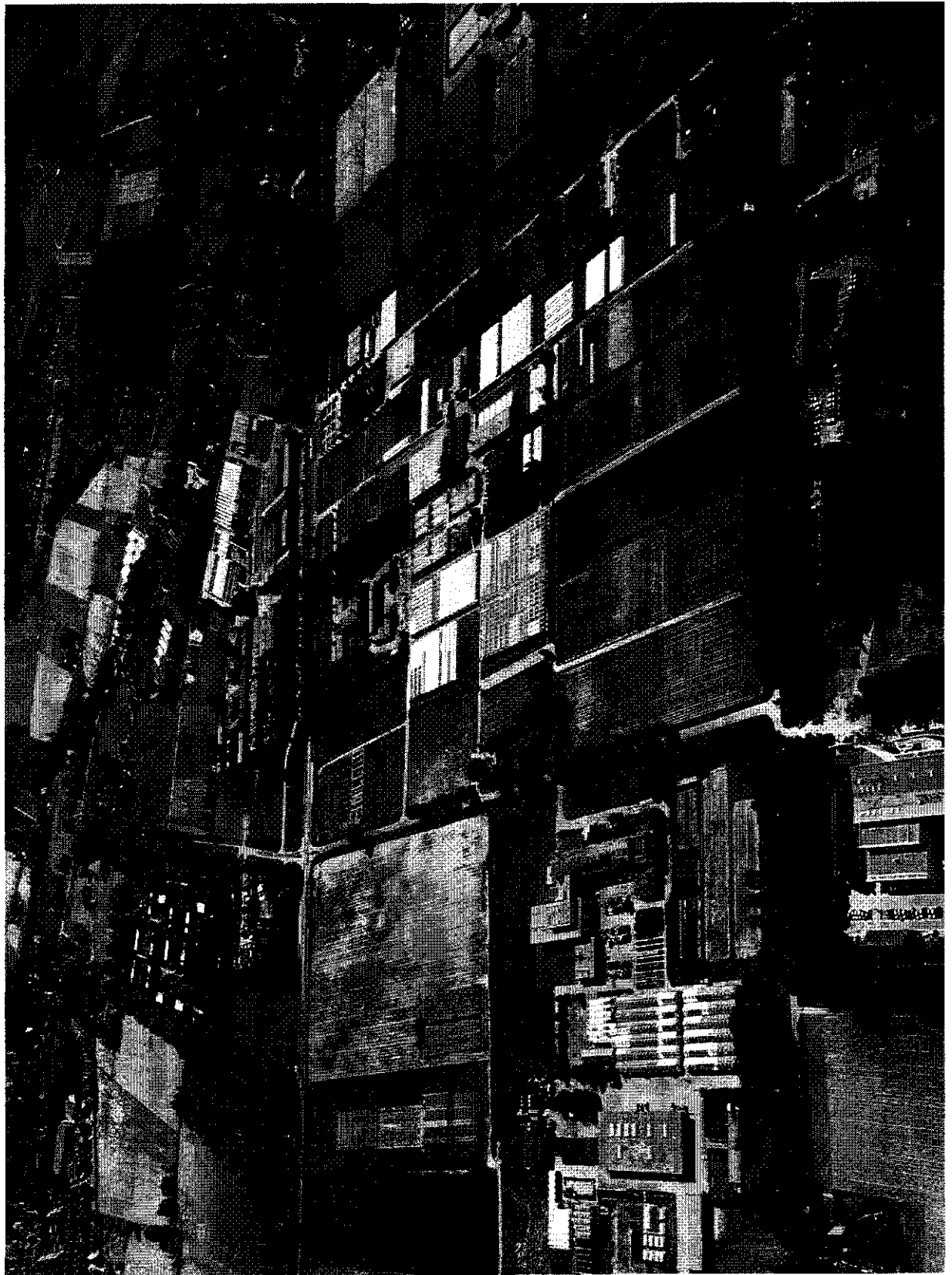
De realisatie van het structuurplan vindt naar verwachting in de volgende volgorde plaats:

- 1 - bouwstrook 1 (korte termijn, komende 5 jaar);
- 2 - het ruimtelijke raamwerk (korte en middellange termijn, komende 5 en over 5 tot 20 jaar);
- 3 - bouwstrook 2 (middellange termijn, over 5 tot 20 jaar);
- 4 - bouwstrook 3 (lange termijn, na 20 jaar).

De capaciteit van bouwstrook 1 is met de nieuwbouw van CPRO-DLO, IBN-DLO en DLO-Staring Centrum volledig benut. Voor de invulling van bouwstrook 2 zijn thans nog geen concrete bouwplannen te vermelden. Naar verwachting is de bouwcapaciteit van de bouwstroken 1 en 2 toereikend voor de komende 20 jaar (d.w.z. voor de korte en de middellange termijn). De capaciteit van bouwstrook 3 wordt beschouwd als een ruimtereservering voor de lange termijn.

Voor de fasering en de toepassing van de cascobenadering wordt gewerkt met het schema in figuur 11. De indeling volgens dat schema levert vijf typen gebieden op. De ruimtelijke vertaling van deze typen is weergegeven in de figuren 12 en 13. Bij de opgestelde fasering is er voor gekozen de realisering van bouwstrook 1 en het centrale groengebied tot fase 1 en die van bouwstroken 2 en 3 tot fase 2 te rekenen. Overwegingen voor deze keuze zijn:

- De plannen voor de korte termijn worden tot fase 1 en die voor de middellange en lange termijn worden tot fase 2 gerekend.
- Door bouwstrook 2 deel te laten uitmaken van fase 2 wordt het gemakkelijker om de kassencomplexen van De Goor naar De Haaff te verplaatsen.

- Voor de realisering van fase 1 is geen wijziging van het bestemmingsplan nodig. Men heeft de keuze deze wijziging voor de realisatie van fase 1 danwel voor die van fase 2 te laten plaatsvinden.

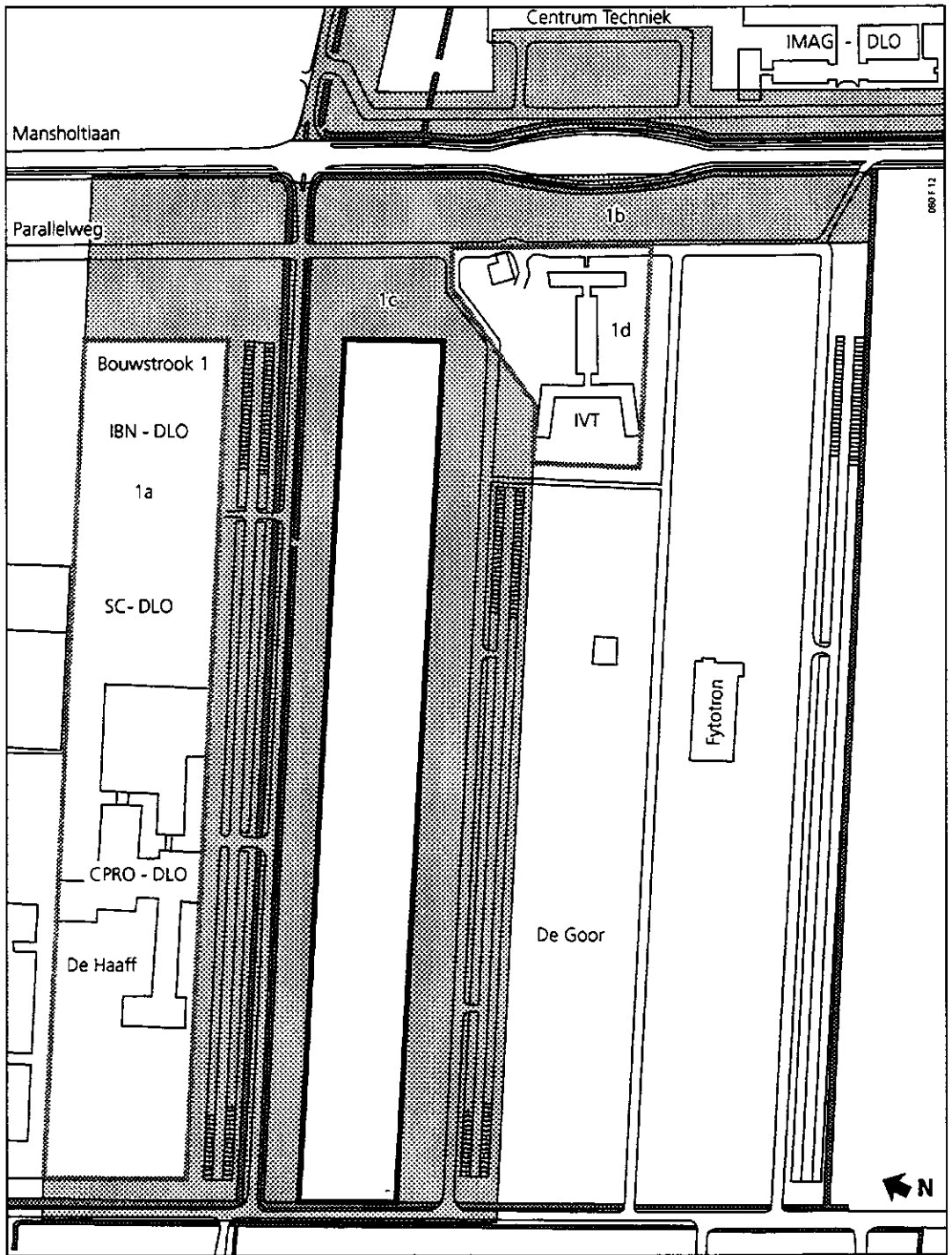
In figuur 12 is fase 1 onderverdeeld in:

- 1.a - bouwstrook 1 (gebruiksruimte);
- 1.b - de stroken aan weerszijden van de Mansholtlaan (gedeelte van het raamwerk);
- 1.c - het centrale groengebied met het binnenterrein (gedeelte van het raamwerk);
- 1.d - het gebouw van het IVT met omgeving (gebruiksruimte).

P.M. De uitwerking voor het kassenterrein De Haaff (figuur 2), dat tot de gebruiksruimten wordt gerekend, is in dit rapport buiten beschouwing gelaten. Het werken met de cascobenadering maakt het mogelijk het plan gefaseerd uit te voeren en daarbij de samenhang in het plan te bewaren. Voorwaarde hierbij is dat onderdelen van de groenvoorzieningen (zoveel mogelijk) als eenheid worden uitgevoerd. Anders treedt er een versnippering op, die tot verlies aan plankwaliteit zal leiden.

<div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> Ruimte ↔ </div> <div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> Tijd ↓ </div>	Ruimtelijk raamwerk		Gebruiksruimte
	Hoofdgroenstructuur	Binnenterrein	
Fase 1	Hoofdgroenstructuur fase 1	Binnenterrein fase 1	Gebruiksruimte fase 1
Fase 2	Hoofdgroenstructuur fase 2		Gebruiksruimte fase 2

Fig. 11 Schema voor de fasering en de toepassing van de cascobenadering

Ruimtelijk raamwerk

- Hooftgroenstructuur
- Binnenterrein in het centrale groengebied (circa 55 x 480 m)

Gebruiksruimte

- Bouwstrook
- 1.a t/m 1.d Ruimtelijke onderverdeling van fase 1

0 100 m

Fig. 12 Fase 1 voor de variant

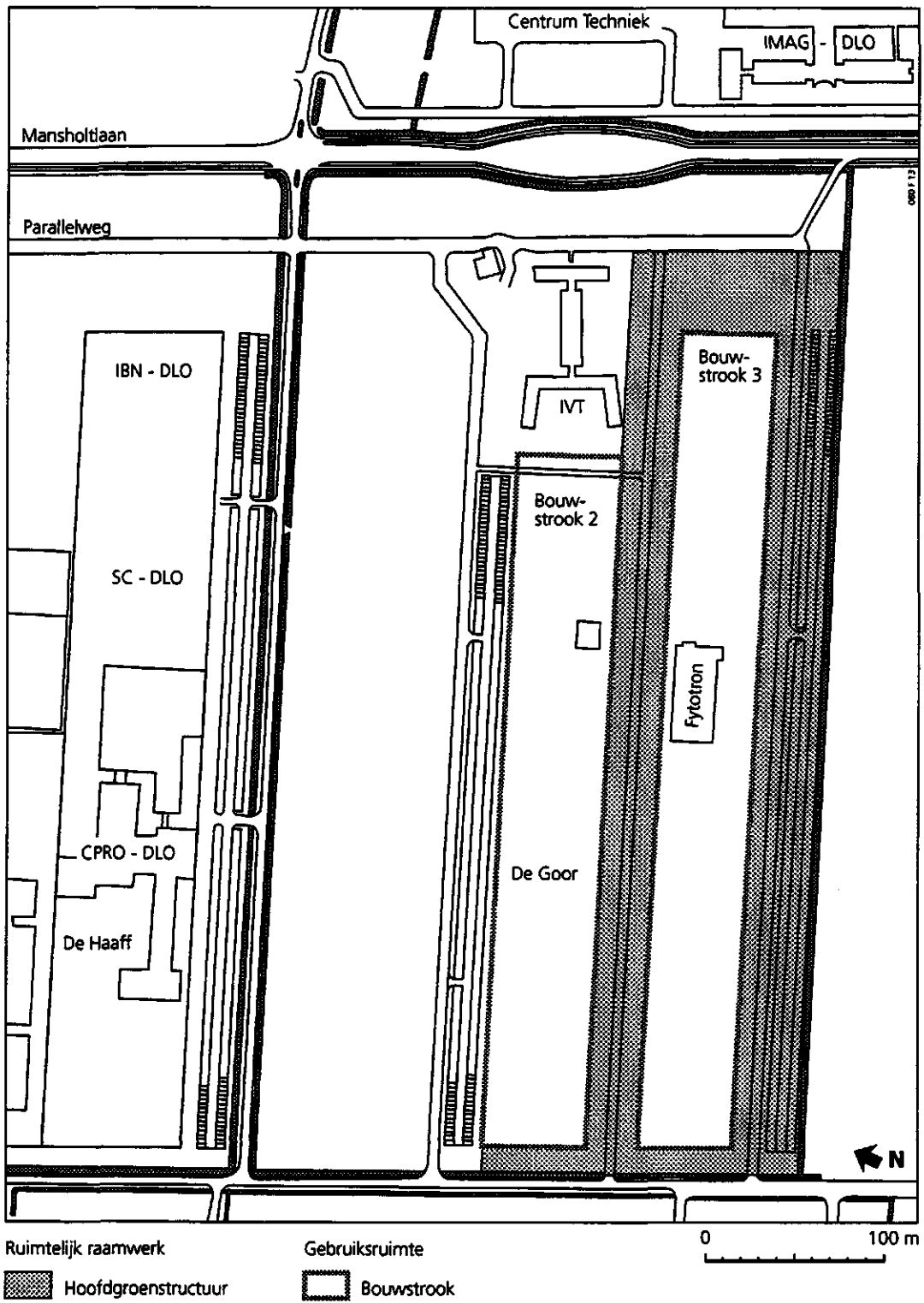

Fig. 13 Fase 2 voor de variant

7 Ideevorming voor de verdere uitwerking van het centrale groengebied en het binnenterrein

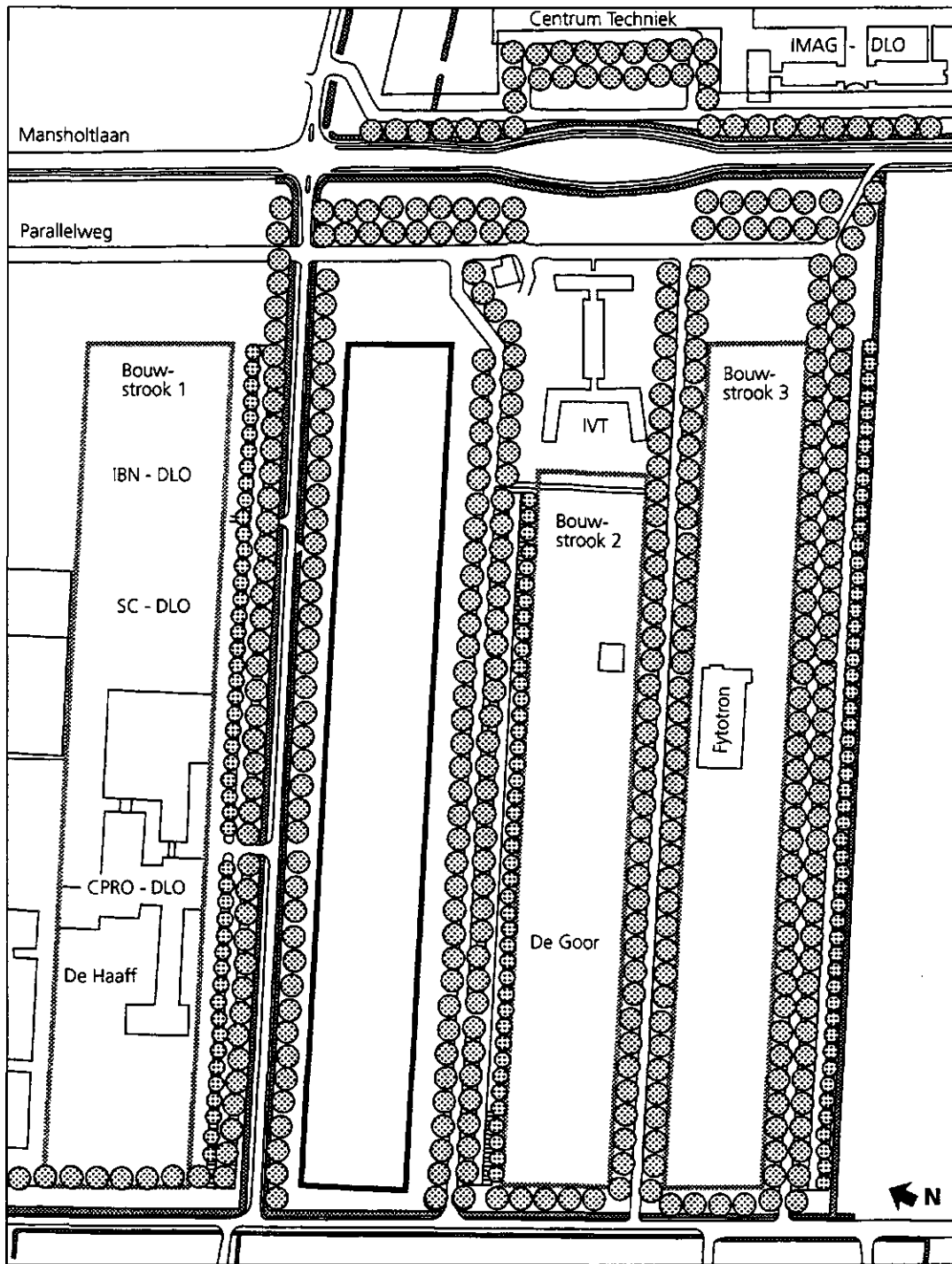
7.1 Het centrale groengebied

Voor de ideevorming voor het centrale groengebied en het zogenoemde binnenterrein wordt uitgegaan van de opzet, die gegeven is in het structuurplan '93. De ontwikkeling van de idee- en de planvorming gebeurt stapsgewijs, zodat het plan als het ware in lagen kan worden opgebouwd. Dit hoofdstuk is bedoeld om ideeën en voorbeelden te leveren voor de verdere uitwerking in het inrichtings- en beheersplan.

Voor de vormgeving van het centrale groengebied zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- a - De hoofdvorm wordt afgestemd op de oost-westrichting, de verkavelingsrichting. Er wordt uitgegaan van 'ruimte'. Door de beoogde ruimtewerking kan het idee van ruimtelijke samenhang van het DLO-complex tot uitdrukking worden gebracht en ontstaat er een aantrekkelijke afwisseling tussen de 'ruimte' van het centrale groengebied en de 'massa' van de drie bouwstroken. Deze ruimtewerking heeft zowel betekenis voor het zicht vanuit de instituten in de aangrenzende bouwstroken (dwarsrichting) als voor de dieptewerking van het langgerekte centrale groengebied (lengterichting).
- b - In de lengterichting wordt gewerkt met sloten en in de dwarsrichting met waterpartijen (benutten van kwelsituaties; zoals vermeld is het gebied vroeger erg nat geweest door het optredende kwelwater uit de Veluwe, de naam De Goor wijst daarop).
- c - In de oost-westrichting kan de geleidelijke overgang van hoger naar lager gelegen gronden tot uitdrukking worden gebracht. Dit betreft de diepte en de inrichting van de globaal aangegeven kwelvijvers en de invulling van de ruimten die door de aangegeven wateren worden omsloten.
- d - Voor de inrichting van het terrein wordt een vrij landschappelijke opzet nagestreefd. Het terrein wordt niet opgezet als een park of een tuin. Hierdoor wordt tot uitdrukking gebracht, dat het gebied in de overgangszone van het bebouwde gebied van Wageningen naar het landelijke gebied van de Gelderse Vallei is gelegen. Door het verschil in karakter ontstaat er een verschil tussen de inrichting van de terrein rondom de instituten, die het karakter hebben of krijgen van een tuin of een park, en die van de overkoepelende groenstructuur, die vooral het landschappelijk karakter krijgt.
Dit punt sluit aan op de opzet voor de groenstructuur en het centrale groengebied, die in paragraaf 5.3 uiteen is gezet.
- e - Er wordt naar gestreefd om in verschillende vormen ruimtelijke contrasten tussen cultuur en natuur in het ontwerp tot uitdrukking te brengen.

In figuur 14 is de basisopzet voor de groenstructuur in de variant verder uitgewerkt. In figuur 15 zijn enige afmetingen voor de indeling van het centrale groengebied aangegeven. Het betreft indicatieve maten.

a Ruimtelijk raamwerk

a.1 Infrastructuur

— Weg

▬ Bermsloot

a.2 Hoofdgroenstructuur

●● Laanbepanting

(bij voorkeur wintereik, anders zomereik of linde)

0 100 m

⊕⊕ Bomen tweede grootte (facultatief)

a.3 Binnenterrein

▭ Binnenterrein in het centrale groengebied
(verschillende invullingen mogelijk)

b Gebruiksruimte

▭ Bouwstrook (1, 2 en 3)

p.m. Bedrijfswegen in de bouwstroken

Fig. 14 Basisopzet voor de groenstructuur in de variant voor de deelgebieden De Haaff, De Goor en Centrum Techniek

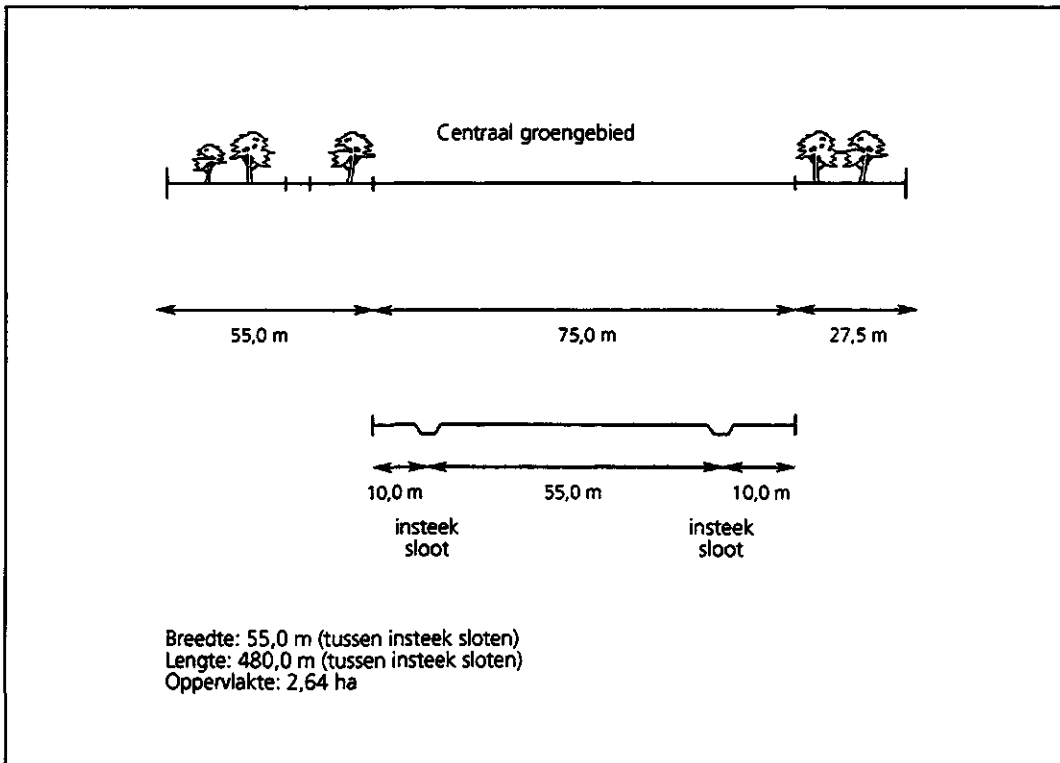
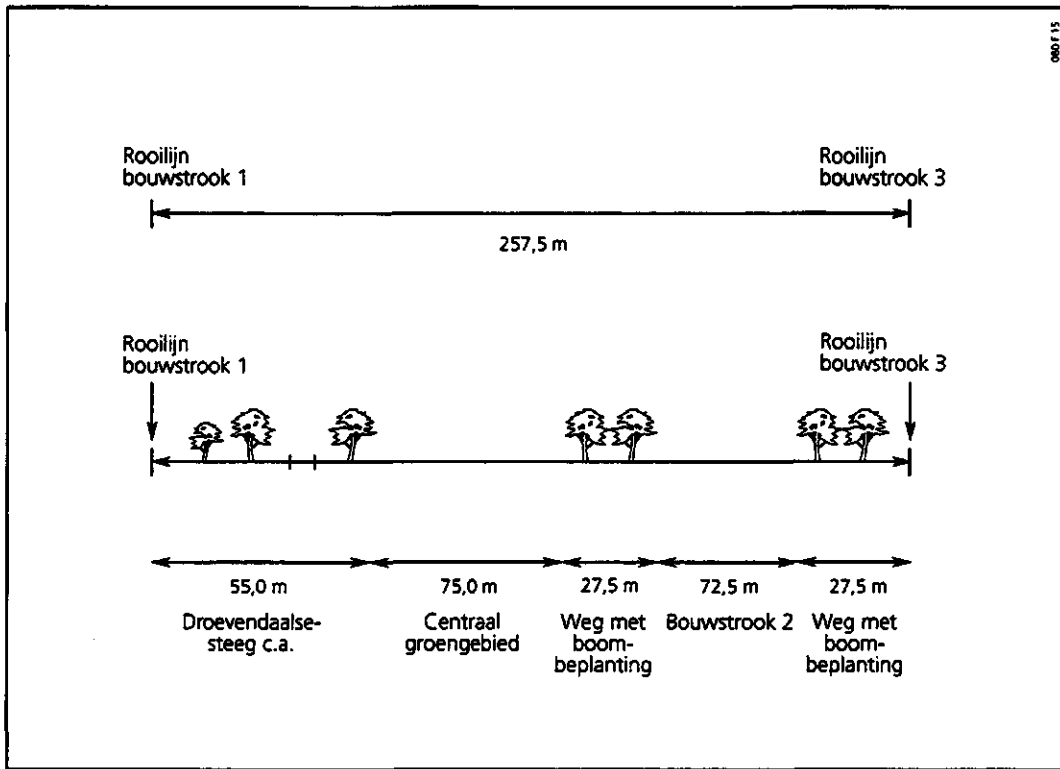

Fig. 15 Enige afmetingen voor de indeling van het centrale groengebied in de variant

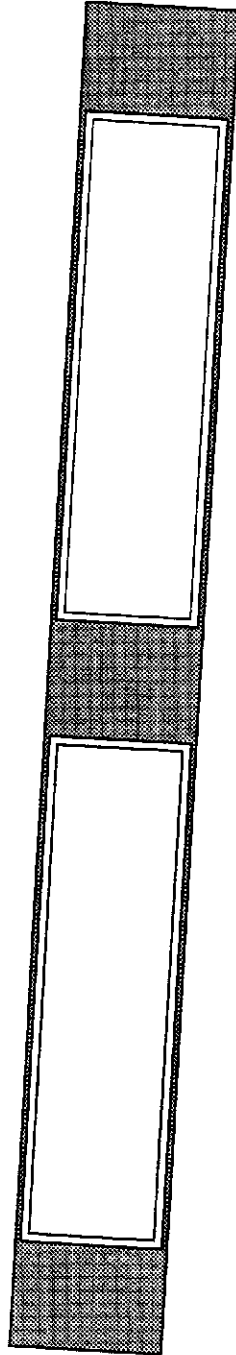
Fig. 16a

Bouwstrook 1

Binnenterrein in
het centrale
groengebied

090 F 104

Ruimtelijk
thema voor
centraal
groengebied
koppelen aan
activiteiten van
de
DLO-instituten
IBN-DLO,
DLO-Staring
Centrum en
CPRO-DLO
(bodem, water,
lucht,
vegetatie,
historische
geografie,
landschap)

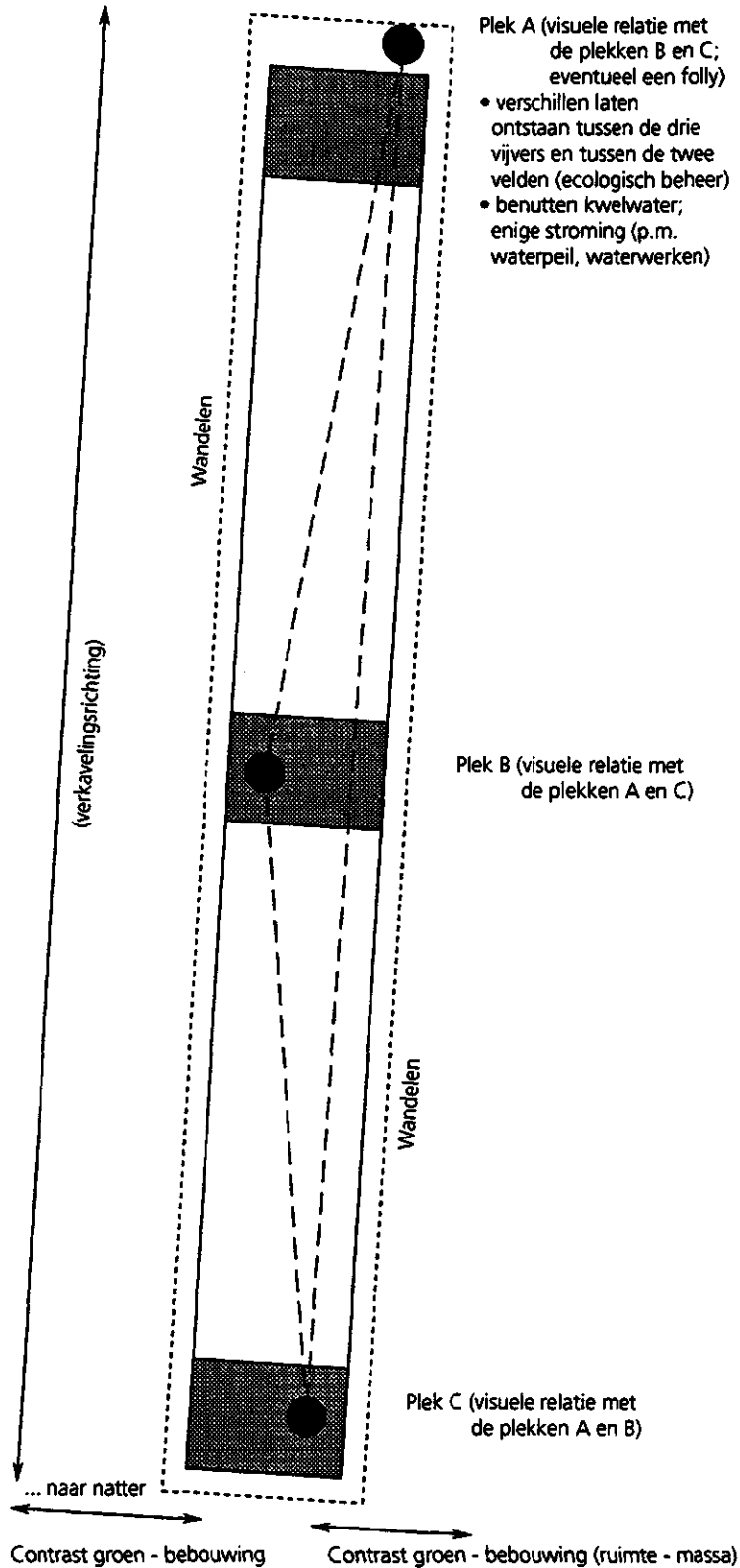
Vormgeving:

- afstemmen op oost-westrichting
- duidelijkheid in hoofdlijnen en (mogelijkheid tot) afwisseling in detail
- in lengterichting: sloten en graslanden c.a.
- in dwarsrichting: waterpartijen (benutten kwel)

Fig. 16a en 16b Aanzetten voor de inrichting van het binnenterrein in het centrale groengebied voor de variant (schematisch)

Fig. 16b

Overgang van minder nat ...

Plek A (visuele relatie met de plekken B en C; eventueel een folly)
• verschillen laten ontstaan tussen de drie vijvers en tussen de twee velden (ecologisch beheer)
• benutten kwelwater; enige stroming (p.m. waterpeil, waterwerken)

Plek B (visuele relatie met de plekken A en C)

Wandelen

Plek C (visuele relatie met de plekken A en B)

Contrast groen - bebouwing Contrast groen - bebouwing (ruimte - massa)

000 F 16b

Entree DLO-gebied bij de Mansholtlaan:
• Extra ruimtelijk accent met folly en vijver
• Oriëntatie op gebouwen van IVT, IBN-DLO en SC-DLO

Middengebied:
• Rustpunt aan vijver
• Oversteekplaats
• Overzicht over beide velden
• Oriëntatie op gebouwen van SC-DLO en CPRO-DLO en een gedeelte van bouwstrook 2

Schakel met Born-Zuid:
• Rustpunt aan vijver
• Zicht vanaf de Bornsesteeg over het binnenterrein (lengerichting)
• Oriëntatie op gebouw van CPRO-DLO, een gedeelte van bouwstrook 2 en het hakhoutbosje langs de Bornsesteeg

7.2 Inrichtingsmogelijkheden voor het binnenterrein

Voor de inrichting van het binnenterrein wordt gedacht aan het toepassen van thema's uit het DLO-onderzoek voor het landelijk gebied. Daarbij zijn verschillende invullingen denkbaar, zoals:

- het ontwikkelen van bloemrijke graslanden (hooilanden, waarbij als referentiebeeld het natuurreservaat De Bennekomse Meent kan worden vermeld; door de sterke daling van de grondwaterstand sinds de jaren '50 is een dergelijke oplossing echter niet meer mogelijk);
- proefvelden voor veredeling (CPRO-DLO); daarbij kan worden gedacht aan proefvelden met historische gewassen (bijvoorbeeld granen) en/of proefvelden met zogenoemde potentiële gewassen;
- een laagstamboomgaard - fruitteelt (voor het hoogst gelegen terrein; CPRO-DLO);
- een bomenpark in een moderne vorm van de landschapsstijl (IBN-DLO en SC-DLO).

Een parkachtige inrichting, waarbij elementen uit de formele aanleg of de landschapsstijl worden gebruikt worden niet geschikt gevonden om in de planvorming te betrekken. Dergelijke oplossingen worden voor het DLO-terrein te historiserend gevonden en te weinig aansluitend bij het landschap van het gebied. Oplossingen, waarbij voor het ontwerp voor het binnenterrein wordt uitgegaan van 'massa', zijn buiten beschouwing gelaten, omdat ze niet binnen de concepten passen (zie hoofdstuk 2).

In figuur 16.a wordt een voorstel gedaan voor de verdeling tussen land en water voor het binnengebied van het centrale groengebied. Voor de invulling van die ruimte wordt voorgesteld in deze groenaanleg bepaalde activiteiten van DLO-instituten voor het landelijk gebied tot uitdrukking te brengen. Er wordt gedacht aan een ecologische inrichting met een landschappelijk karakter, die in opzet aansluit bij de tuin bij het nieuwe IBN-DLO-gebouw. Daarbij wordt het van belang gevonden:

- te kijken in hoeverre op overdrachtelijke wijze (in de vorm van een transformatie) inhoud kan worden gegeven aan de geleidelijke overgang van de hogere naar de lagere gronden (de gradiënt). Hierbij dienen de potenties van bodem en water (kwel) nader te worden uitgewerkt.
- veel te werken met water.

Voorgesteld wordt de waterpartij op ecologische basis in te richten en te beheren. Daarbij wordt gedacht aan begroeiingen met inheemse water- en oeverplanten. Op deze wijze kan een koppeling worden gemaakt met het waterbeheer in de tuin bij het IBN-DLO-gebouw.

In de figuren 16.a en 16.b is een aantal grondslagen weergegeven, die bij de verdere uitwerking kan worden gehanteerd. Dat betreft:

- 1 de verkavelingsrichting;
- 2 de hoofdvorm van de waterlopen en vijvers;
- 3 een wandelroute (indicatief);
- 4 drie plekken om te verpozen (indicatief);
- 5 visuele relaties tussen de drie aangegeven plekken (indicatief);
- 6 contrasten tussen groen en bebouwing en tussen ruimte en massa.

Het wordt aanbevolen de keuze uit de aangegeven mogelijkheden voor de twee velden te beperken tot de volgende drie oplossingen:

- één veld in te richten voor de teelt van oude cultuurgewassen en één veld voor de teelt van potentiële cultuurgewassen (activiteit CPRO-DLO; aandacht voor verleden en toekomst);
- één veld in te richten voor de teelt van oude cultuurgewassen en één, zo mogelijk verlaagd veld in te richten en te beheren als bloemrijk hooiland (activiteiten van CPRO-DLO, IBN-DLO en SC-DLO);
- één veld in te richten voor de teelt van potentiële cultuurgewassen en één, zo mogelijk verlaagd veld in te richten en te beheren als bloemrijk hooiland (activiteiten van CPRO-DLO, IBN-DLO en SC-DLO).

Het veld/de velden voor de teelt van cultuurgewassen dient/dienen zo te worden ingericht, dat er op het terrein kan worden gewandeld. Dat geldt niet voor een veld, dat als bloemrijk hooiland wordt ingericht.

Voor de plek A, gelegen nabij het IVT-gebouw, wordt voorgesteld een bijzonder gebouw met een bijzondere functie voor DLO te creëren. Hierbij wordt gedacht aan een folly-moderne-stijl. Een folly is te omschrijven als een 'practical joke in steen'. Op historische buitenplaatsen in Nederland komen nog follies in velerlei vorm en functie voor (o.a. Een paviljoen in Arcadië, geschiedenis van de follie, 1989 en Meulenkamp, 1994). Op de Floriade-1992 stonden enkele hedendaagse follies (Biennale, jonge Nederlandse Architecten - Follies voor de Floriade 1992, 1989).

Voor een folly zijn verschillende functies denkbaar. Hier wordt een gebruiksfunctie voor DLO voorgesteld. Het wordt ter overweging gegeven het (speelse) ontwerp van zo'n folly door een architect van één van de nieuwe DLO-instituten te laten vervaardigen. Voor de verdere ideevorming kan ook worden verwezen naar de publikatie City fruitful (1992) en Veldhoen (1995). Het is de bedoeling het begrip folly hier breed te interpreteren. De beoogde folly kan bijvoorbeeld ook betrekking hebben op een bepaalde onderzoekopstelling, die architectonisch interessant is, te denken valt aan high-tech-architectuur. Het bouwwerk lijkt dan een folly, maar is het niet; een practical joke met een dubbele bodem.

Figuur 17 geeft de synthese van de figuren 14 en 16.a en 16.b. In deze figuur is het proefveld voor historische of potentiële cultuurgewassen aan de kant van de hogere gronden en het zo mogelijk verlaagde bloemrijke hooiland aan de kant van de lagere gronden gesitueerd. Dit is een landschappelijk en historisch-geografisch georiënteerde oplossing. Het is ook denkbaar deze velden ruimtelijk te koppelen aan de instituten. In dat geval dienen de beide terreinen van plaats te worden verwisseld. Het bloemrijke hooiland wordt dan de 'overtuin' van het IBN-DLO en het DLO-Staring Centrum en het proefveld de 'overtuin' van het CPRO-DLO.

In aanhangsel 2 is de ontwikkeling van het plangebied volgens de variant in een reeks van vier afbeeldingen gevisualiseerd. Het gaat hierbij om een impressie. In bouwstrook 1 zijn de nieuwe gebouwen van het IBN-DLO, DLO-Staring Centrum en CPRO-DLO schematisch in de afbeelding weergegeven. Voor het centrale groengebied en de twee overige bouwstroken is geen nadere uitwerking gegeven,

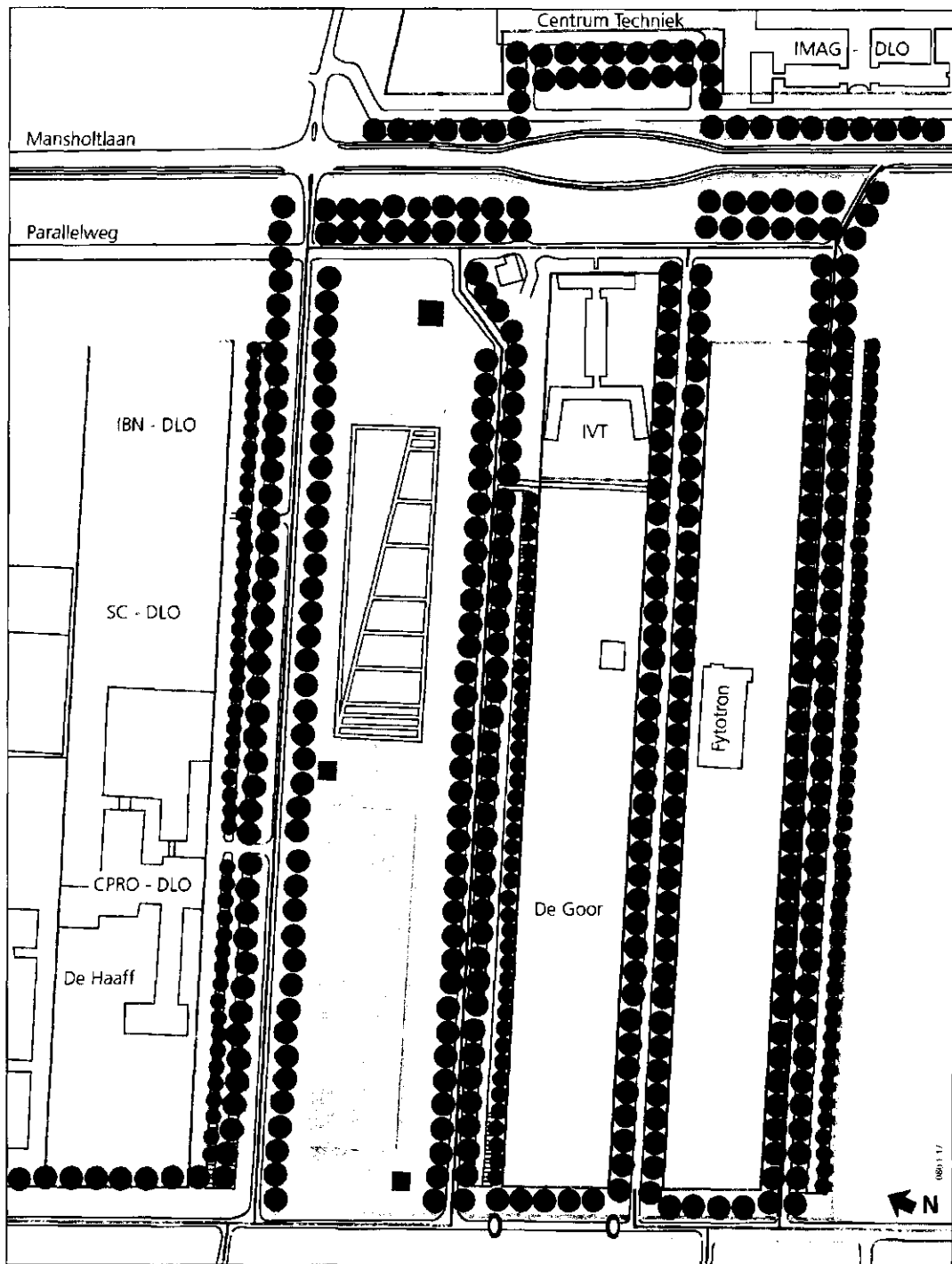

Fig. 17 Groenstructuur in de variant voor de deelgebieden De Haaff, De Goor en Centrum Techniek

0 100 m

Legenda figuur 17 / figuur 18

A RUIMTELIJK RAAMWERK

a.1 Infrastructuur

- Weg
- Autobarière
- Berm sloten

a.2 Hoofdgroenstructuur (bij voorkeur ecologisch beheer)

- Laanbeplanting (bij voorkeur wintereik, anders zomereik of linde)
- Bomen tweede grootte (op de parkeerstroken aan de voorzijde van de gebouwen; in fig.17 facultatief)

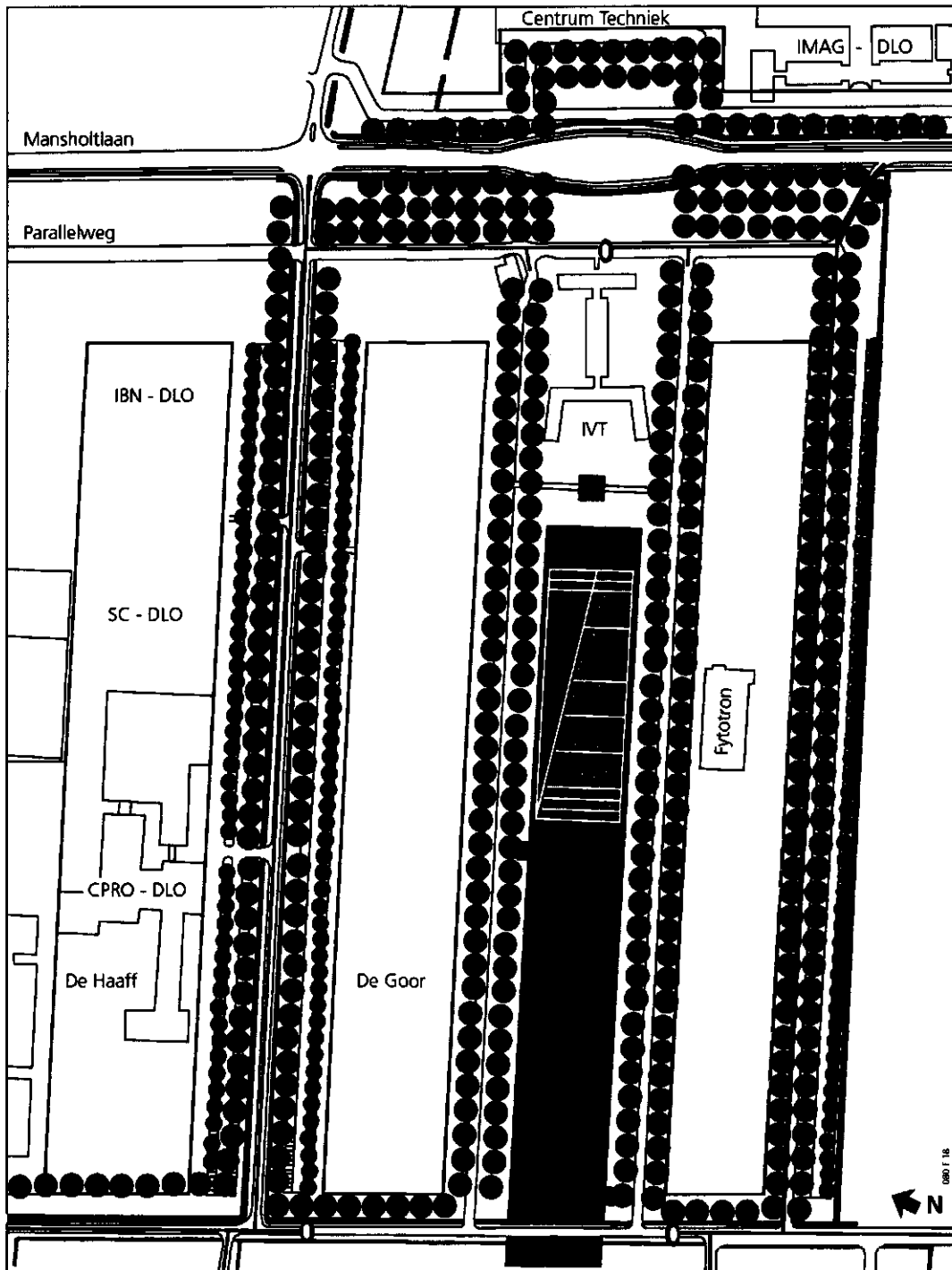

Fig. 18 Groenstructuur in het structuurplan '93 voor de deelgebieden De Haaff, De Goor en Centrum Techniek

0 100 m

Vervolg legenda figuur 17 / figuur 18

a.3 Binnenterrein

- Water (ecologisch beheer)
- Bloemrijk hooiland (ecologisch beheer)
- Historische of potentiële gewassen (zo mogelijk ecologisch beheer)
- Plek aan het water (nader uit te werken)

- Plaats voor een folly (nader uit te werken)
- p. m. De velden binnen de waterpartij kunnen desgewenst van plaats worden verwisseld (fig.17)

B GEBRUIKSRUIMTE

- Bouwstrook
- p. m. Bedrijfswegen in de bouwstroken

op verschillende planniveaus afspeelt, en de mogelijkheid om een voor DLO toepasselijke folly in het plan op te nemen leveren met elkaar een aantal ruimtelijke kenmerken op, die met de gebouwen specifiek/karakteristiek voor het betreffende gebied en voor DLO kunnen worden.

8 Verschillen tussen en voor- en nadelen van beide oplossingen

1 Het structuurplan '93 is monumentaler van opzet dan de variant. Het structuurplan '93 is vooral vanuit een stedenbouwkundig-architectonische optiek ontwikkeld en de variant vanuit een meer landschappelijke.

2 Het structuurplan '93 is gebaseerd op een grotere behoefte aan bouwcapaciteit dan de variant. Wanneer in verband met de behoefte aan nieuwbouw van onderzoeksinstituten e.d. op den duur alleen fase 1 (en bouwstrook 2) van het structuurplan kan worden gerealiseerd, dan wordt het eindbeeld/eindresultaat van de variant evenwichtiger gevonden dan dat van het structuurplan '93.

3 In het structuurplan '93 zijn de achtergevels van de gebouwen in de bouwstroken 2 en 3 op het centrale groengebied georiënteerd. In de variant komen de gebouwen in de bouwstroken 1 en 2 met de voorgevel aan de zijde van het centrale groengebied te staan.

4 De betekenis van het centrale groengebied als onderdeel van een grotere landschappelijke eenheid (de landschappelijke geleidingszone tussen Wageningen en Bennekom en als schakel in de hoog-laag-relatie vanaf de bosrand in Wageningen-Hoog tot en met het Dassenbos in het gebied Born-Zuid) is in de variant groter dan in het structuurplan '93.

5 Het centrale groengebied heeft door zijn ligging in de variant een grotere betekenis voor de openluchtrecreatie (fietsers en wandelaars) dan in het structuurplan '93.

6 Voor de realisering van het structuurplan '93 heeft het bestemmingsplan niet te worden gewijzigd. Voor de realisering van de variant is een partiële wijziging van het bestemmingsplan nodig. Voor fase 1 van de variant is een wijziging mogelijk, niet noodzakelijk. Men kan kiezen. Voor fase 2 van de variant is een wijziging van het bestemmingsplan wel noodzakelijk.

7 De oppervlakte te bebouwen gebied is in het structuurplan '93 groter dan in de variant. Het verschil in oppervlakte heeft betrekking op bouwstrook 2. Het verschil in oppervlakte bedraagt circa 0,22 ha (te bebouwen gebied met een bebouwingspercentage van maximaal 80%).

8 Voor de werknemers van de instituten aan de noordzijde van de Droevendaalsesteeg (bouwstrook 1) wordt het centrale groengebied in de variant aantrekkelijker gevonden dan in het structuurplan '93 (zicht vanuit de gebouwen en recreatiemogelijkheden).

9 Door het nagenoeg ontbreken van kassen kan het centrale groengebied in de variant naar verwachting eerder worden gerealiseerd dan in het structuurplan '93. Een snellere inrichting van dit groengebied wordt als een voordeel voor de werknemers van de bestaande en binnenkort te bouwen instituten beschouwd. Het verplaatsen van kassen is in het structuurplan '93 een omvangrijker en moeilijker activiteit dan in de variant.

Dit betreft zowel de kostenaspecten als de factor tijd. De verplaatsingsmogelijkheden van de kassen dienen namelijk te worden afgestemd op de afschrijvingsperioden. In verband hiermee wordt er op gewezen, dat een goed ingerichte buitenruimte, die binnen enkele jaren kan zijn gerealiseerd, als een katalysator kan werken en nieuwe vestigingen aan kan trekken (wervende werking voor vestiging in de bouwstroken 2 en 3).

10 De verkeersoplossingen in het structuurplan '93 en in de variant worden positief beoordeeld. In de oplossing van de variant (twee circuits) wordt het verkeer meer verdeeld over het gebied en minder gebundeld op de Droevendaalsesteeg dan in het structuurplan '93.

11 In het structuurplan '93 zijn in de lengterichting van de bouwstroken parkeerstroken geprojecteerd. In de variant wordt dit systeem niet zondermeer gevolgd. Daarin wordt er van uitgegaan, dat dit systeem ofwel consequent voor de drie bouwstroken wordt toegepast, danwel voor geen van de bouwstroken geldt. Deze keuze wordt afhankelijk gesteld van het resultaat dat in bouwstrook 1, waarvoor de bouwplannen reeds gereed zijn danwel in een (ver) gevorderd stadium van voorbereiding zijn, wordt bereikt.

12 De mogelijkheid voor het toekomstige gebruik van het IVT-gebouw worden in de variant iets gunstiger beoordeeld dan in het structuurplan '93 (met name voor een gecombineerd gebruik van oud- en nieuwbouw). In het structuurplan '93 neemt het IVT-gebouw een opvallende plaats in. Deze specifieke ligging dient eigenlijk gekoppeld te worden aan een bijzondere functie (bijvoorbeeld als gebouw van DLO-Centraal). In de variant maakt dat gebouw in feite deel uit van bouwstrook 2 en neemt daardoor wat de lokatie betreft een minder opvallende plaats in.

13 In de variant is in tegenstelling tot het structuurplan '93 geen doorbraak nodig door het historische hakhoutbosje langs de Bornsesteeg nabij het gebouw van DLO-Centraal (zie verder Wijnhoven, 1993).

14 De invullingsmogelijkheden voor het centrale groengebied zijn in het structuurplan '93 en in de variant ongeveer gelijk. Belangrijk is het verschil in ruimtewerking. In het structuurplan '93 komt de aandacht meer te liggen op de gebouwen en in de variant meer op landschappelijke aspecten. De oppervlakten van het binnenterrein in het centrale groengebied verschillen enigszins. Ze bedragen:

- in het structuurplan '93 2,145 ha (55 m x 390 m);
- in de variant 2,640 ha (55 m x 480 m).

9 Aanbevelingen voor de uitwerking van het structuurplan tot een inrichtings- en beheersplan

1 Keuze tussen het structuurplan '93 en de opgestelde variant

Voor het op te stellen inrichtings- en beheersplan is het nodig, dat er een duidelijke keuze wordt gemaakt tussen de oplossing volgens het structuurplan '93 en de opgestelde variant. Het gaat hierbij om inhoudelijke verschillen (concept e.d.), planologisch-juridische verschillen (bestemmingsplan) en om financiële verschillen (inrichtings- en beheerskosten en verplaatsingskosten van kassen). Het wordt aanbevolen de keuze in de eerste plaats te baseren op de inhoudelijke verschillen (zie hoofdstuk 8). De planologisch-juridische en de financiële verschillen zullen vervolgens de haalbaarheid van de gekozen oplossing bepalen.

Het wordt aanbevolen de keuze tussen het structuurplan '93 en de variant spoedig te maken. Deze keuze is van betekenis voor:

- de verdere ontwikkeling van de plannen voor de bouw en de inrichting van bouwstrook 1;
- het al dan niet partieel wijzigen van het bestemmingsplan;
- het opstellen van meer uitgewerkte plannen voor de verkeersafwikkeling;
- het opstellen van een inrichtings- en beheersplan.

2 Verkeersaspecten

2.a Het wordt aanbevolen in overleg met de gemeente en de provincie op korte termijn een plan te ontwikkelen om voor het kruispunt Droevendaalsesteeg-Mansholtlaan een veiliger verkeersoplossing te realiseren dan nu het geval is.

2.b Verkeerssysteem en keuze uit twee circuits.

Het wordt van belang gevonden de afwikkeling van het autoverkeer op een zo goed mogelijke manier te laten plaatsvinden. In het structuurplan '93 is het verkeerssysteem gegeven. Voor de variant wordt aanbevolen te kiezen voor het ontsluitingssysteem met twee circuits (figuur 5).

2.c Er wordt van uitgegaan, dat de Droevendaalsesteeg en de Bornsesteeg openbare wegen zullen blijven. Het wordt aanbevolen over de herprofilering e.d. van gedeelten van deze wegen spoedig nader overleg met de gemeente te voeren.

2.d Het wordt aanbevolen te zorgen voor een goed functionerend en vormgegeven net van fiets- en wandelpaden. Daarbij dient speciale aandacht te worden besteed aan de verbindingen voor de voetgangers met de bushaltes aan de Mansholtlaan en de Nijenoord Allee.

2.e Het in de lengterichting parkeren aan de rand van de bouwstroken vormt een punt van nadere aandacht. Het wordt aanbevolen dit systeem van parkeerstroken ofwel consequent voor de drie bouwstroken toe te passen, danwel voor geen van de

bouwstroken te hanteren. De te maken keuze kan worden gekoppeld aan de resultaten, die in bouwstrook 1 worden bereikt.

2.f Het wordt aanbevolen te bekijken of de aansluiting van de Droevendaalsesteeg/ Bornsesteeg op de noordelijke toegangsweg tot Born-Zuid kan worden verbeterd.

2.g Het wordt aanbevolen bij het opstellen van het inrichtings- en beheersplan in overleg met de gemeente te bekijken of de toegang tot het Centraal Complex DLO (Bornsesteeg vanaf de Nijenoord Allee) kan worden verbeterd (aanleg fiets- en wandelpad en aandacht voor ruimtelijke vormgeving).

3 Beveiliging

Het wordt aanbevolen de beveiliging van de instituten en de terreinen c.a. zoveel mogelijk per bouwstrook te behandelen en voor de ruimtelijke beveiliging daarbij:

- zoveel mogelijk gebruik te maken van water (sloten en vijvers);
- het aantal toegangen tot de instituutsterreinen beperkt te houden;
- de toegangen 's avonds en 's nachts af te sluiten, zodat buitenstaanders niet met een auto bij de gebouwen kunnen komen ('s avonds en 's nachts werken met pasjes).

4 Hoofdopzet voor de groenstructuur van het Centraal Complex DLO (Born-Zuid, De Haaff, De Goor en Centrum Techniek)

4.a Het wordt aanbevolen voor de buitenruimte van het Centraal Complex DLO de volgende uitgangspunten te hanteren.

- a In het deelgebied Born-Zuid wordt het parkachtige karakter gehandhaafd en verder ontwikkeld. Er is sprake van een besloten ruimte met een centraal gelegen open middengebied.
- b De historische hakhoutbosjes op het terrein van Born-Zuid (o.a. het Dassenbos en de bosstrook langs de Bornsesteeg) worden in stand gehouden en als uitgegroeid hakhout beheerd.
- c In de deelgebieden De Haaff, De Goor en Centrum Techniek krijgen de overkoepelende groenstructuur en het centrale groengebied een meer landschappelijk en een minder parkachtig karakter dan in het deelgebied Born-Zuid. Voor het centrale groengebied wordt in de lengterichting de landschappelijke samenhang met de aangrenzende gebieden versterkt en wordt er in de richting dwars daarop gewerkt met aantrekkelijke ruimtelijke contrasten tussen de bebouwing in de bouwstroken en het groen.

Door deze interne differentiatie kunnen aantrekkelijke verschillen in herkenbaarheid tussen de deelgebieden worden bereikt.

4.b Het wordt aanbevolen de wintereik te kiezen als hoofdhoutsoort voor de ruimtelijke structuur en zo mogelijk een zodanige opstand te ontwikkelen, dat deze op den duur als een goede zaadwinselectie kan dienen (zie Prins e.a., 1993).

Om de gewenste opzet te bereiken is het nodig op korte termijn een werkgoep (met medewerkers van IBN-DLO en CPRO-DLO) te installeren, die er voor zorg draagt

de gewenste selectie laanbomen op te kweken. Mocht deze opzet niet lukken, dan wordt aanbevolen te kiezen voor wintereik, zomereik, of linde.

5 Tuinen c.a in de bouwstroken

In de bouwstroken 1, 2 en 3 wordt per bouwstrook één thema voor de tuinen c.a. rond de gebouwen gekozen en toegepast. Hierop aansluitend wordt aanbevolen voor de tuinen bij de instituten in bouwstrook 1 het thema van het ecologische tuinontwerp (mens- en milieuvriendelijk) van het IBN-DLO uit te werken en toe te passen. Het is ook mogelijk één thema voor de tuinen c.a. in de drie bouwstroken te kiezen. Het thema voor bouwstrook 1 wordt bij deze keuze dan richtingbepalend.

6 Afstemming lanenstructuur en waterpartijen op de leidingtracés

Het wordt aanbevolen bij het opstellen van het inrichtings- en beheersplan enerzijds de lanenstructuur en de waterpartijen en anderzijds de leidingtracés zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen (zie Utiliteiten Centrum de Born en Centrum Techniek te Wageningen, 1993).

7 Fasering

Het wordt aanbevolen de fasering, die in hoofdstuk 6 voor het structuurplan '93 en voor de variant is opgesteld, als uitgangspunt voor de verdere planvorming te hanteren.

8 Toepassing van de cascobenadering

Het wordt aanbevolen bij het opstellen van het inrichtings- en beheersplan de cascobenadering op de wijze, die in hoofdstuk 6 is weergegeven, toe te passen.

9 Aanvullend onderzoek

Het wordt aanbevolen aanvullend onderzoek te laten verrichten naar de mogelijkheden voor het omgaan met water (kwantitatief en kwalitatief en met extra aandacht voor het omgaan met kwelwater). Dit hydrologische onderzoek dient bij voorkeur betrekking te hebben op het Centraal Complex DLO in zijn geheel (figuur 2). Hierbij wordt aangesloten bij de volgende aanbeveling van Wijnhoven (1993): 'Voor een goed inzicht in de hydrologische situatie in het plangebied is onderzoek op lokale schaal noodzakelijk'. Voor het bepalen van de mogelijkheden van de bodem voor de inrichting van het centrale groengebied is eveneens aanvullend onderzoek gewenst.

In hoofdstuk 7 worden ideeën en voorbeelden geleverd voor de verdere uitwerking van het structuurplan. De aanbevelingen 10 en 11, die op grond van dat hoofdstuk zijn opgesteld, zijn facultatief.

10 Groenstructuur voor de deelgebieden De Haaff, De Goor en Centrum Techniek

10.a Invulling van het centrale groengebied

Voor de invulling van het centrale groengebied wordt het aanbevolen aan te sluiten bij de strakke en heldere hoofdopzet van het structuurplan '93 en bij de verdere invulling te streven naar een aantrekkelijk contrast tussen cultuur en natuur. Het wordt aanbevolen bij de uitwerking van het centrale groengebied te werken met ruimte en water als belangrijke vormgevingselementen.

10.b Keuze voor vier metaforen en een folly-moderne-stijl

Het wordt aanbevolen de vier metaforen en de mogelijkheid voor het bouwen van een folly-moderne-stijl, zoals in paragraaf 7.3 is aangegeven, als uitgangspunten voor de verdere uitwerking tot een inrichtings- en beheersplan te kiezen.

11 Uitgangspunten voor de inrichting van het binnenterrein van het centrale groengebied

11.a Het wordt aanbevolen de schets voor de waterpartij, zoals weergegeven in figuur 16, als uitgangspunt voor de verdere uitwerking van het centrale groengebied te hanteren. Met een dergelijke waterpartij wordt het binnenterrein begrensd en worden twee velden omsloten. Voorgesteld wordt deze waterpartij op ecologische basis in te richten en te beheren. Daarbij kan een koppeling worden gemaakt met het waterbeheer in de tuin bij het IBN-DLO-gebouw.

11.b Het wordt aanbevolen voor de inrichting van deze twee velden binnen de waterpartij te kiezen uit de volgende drie mogelijkheden:

- één veld in te richten voor de teelt van historische cultuurgewassen en één veld voor de teelt van potentiële cultuurgewassen (activiteit CPRO-DLO; aandacht voor verleden en toekomst);
- één veld in te richten voor de teelt van oude cultuurgewassen en één, zo mogelijk verlaagd veld in te richten en te beheren als bloemrijk hooiland (activiteiten van CPRO-DLO, IBN-DLO en SC-DLO);
- één veld in te richten voor de teelt van potentiële cultuurgewassen en één, zo mogelijk verlaagd veld in te richten en te beheren als bloemrijk hooiland (activiteiten van CPRO-DLO, IBN-DLO en SC-DLO).

Het veld/de velden voor de teelt van cultuurgewassen dient/dienen zo te worden ingericht, dat er op het terrein kan worden gewandeld. Dat geldt niet voor een veld, dat als bloemrijk hooiland wordt ingericht.

Literatuur

Bestemmingsplan Landelijk Gebied Noord en West, 1992. Gemeente Wageningen. Wageningen. 74 p.

Biennale, jonge Nederlandse Architecten - Follies voor de Floriade 1992, 1989. Nederlands Architectuurinstituut. Rotterdam. 106 p.

Buringh, P., 1951. Over de bodemgesteldheid rondom Wageningen. Wageningen, Stichting voor Bodemkartering. 131 p.

City fruitful, 1992. Kuiper Compagnons, Kas Oosterhuis Architecten, A.H. Art Activities/ Gebr. A.J. en J.C. Alblas, Witteveen + Bos. Rotterdam. 48 p.

Een paviljoen in Arcadië, geschiedenis van de follie, 1989. Nederlands Architectuurinstituut. Rotterdam. 82 p.

Langeveld, F. van, D. van der Hoek en G.J. Carsjens, 1994. Planvorming voor natuurontwikkeling, uitwerking voor een gebied langs de Grift in het Binnenveld. Landinrichting 34 (6): 26-37.

Meulenkamp, W., 1994. Follies en tuinsieraden. Utrecht. 32 p.

Natuurbeleidsplan, regeringsbeslissing, 1990. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Den Haag. 272 p.

Plan van aanpak Gelderse Vallei, ontwerp, 1992. Arnhem, Valleicommissie. 56 p. Polderkaart uit 1752. Kaart van de Vijfde/Sesde en Sevende Polder onder Wageningen; zijnde De Vijfde gelegen tusschen den Dijk-Graaf en de Bornse-Steeg: De Sesde tusschen de Bornse-Steeg en de Laage-Steeg: En De Sevende tusschen de Laage-Steeg en Buurtse-Weg. Wageningen, archief gemeente Wageningen.

Prins, G., N. Maes en M. Smit, 1993. De Wintereik in Nederland. Verspreiding, ecologie en toekomstmogelijkheden voor de Wintereik. Utrecht/Wageningen, Stichting Kritisch Bosbeheer en IKC-NBLF. 106 p.

Spiegelenberg, R., in prep. Concrete maatregelen die de toekomstwaarde van 'de Vallei' veilig stellen en versterken: een visie uit de praktijk. Bijdrage in het verslag van het symposium 'Waarheen met het landelijk gebied?' Wageningen, DLO-Staring Centrum.

Stroeken, F., 1994. Orde in verandering. Een onderzoek naar de casco-benadering in landinrichting. Wageningen, DLO-Staring Centrum; rapport 346. 211 p.

Strukturplan Centraal Complex DLO, Wageningen, 1993. Architectengroep loerakker rijnboutt ruijssenaars hendriks bv. Amsterdam. 29 p.

Utiliteiten Centrum de Born en Centrum Techniek Wageningen, Dienst Landbouwkundig Onderzoek, 1993. Dijkoraad Raadgevers in Techniek. Deventer. 13 p.

Veldhoen, L., 1995. De folly: van geintje tot architectonisch en ruimtelijk experiment. Blauwe Kamer (1): 24-29.

Veldhorst, A.D.M. (red.), 1991. Kadastrale Atlas Gelderland 1832 - Wageningen. Arnhem, Stichting Werkgroep Kadastrale Atlas Gelderland (Tekst, Kadastrale gegevens en kaartbijlagen). 53 p.

Wijnhoven, A.L.J., 1993. Structuurplan DLO-Centraal, biologisch-ecologische basisgegevens. Wageningen, Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek. 27 p.

Colofon

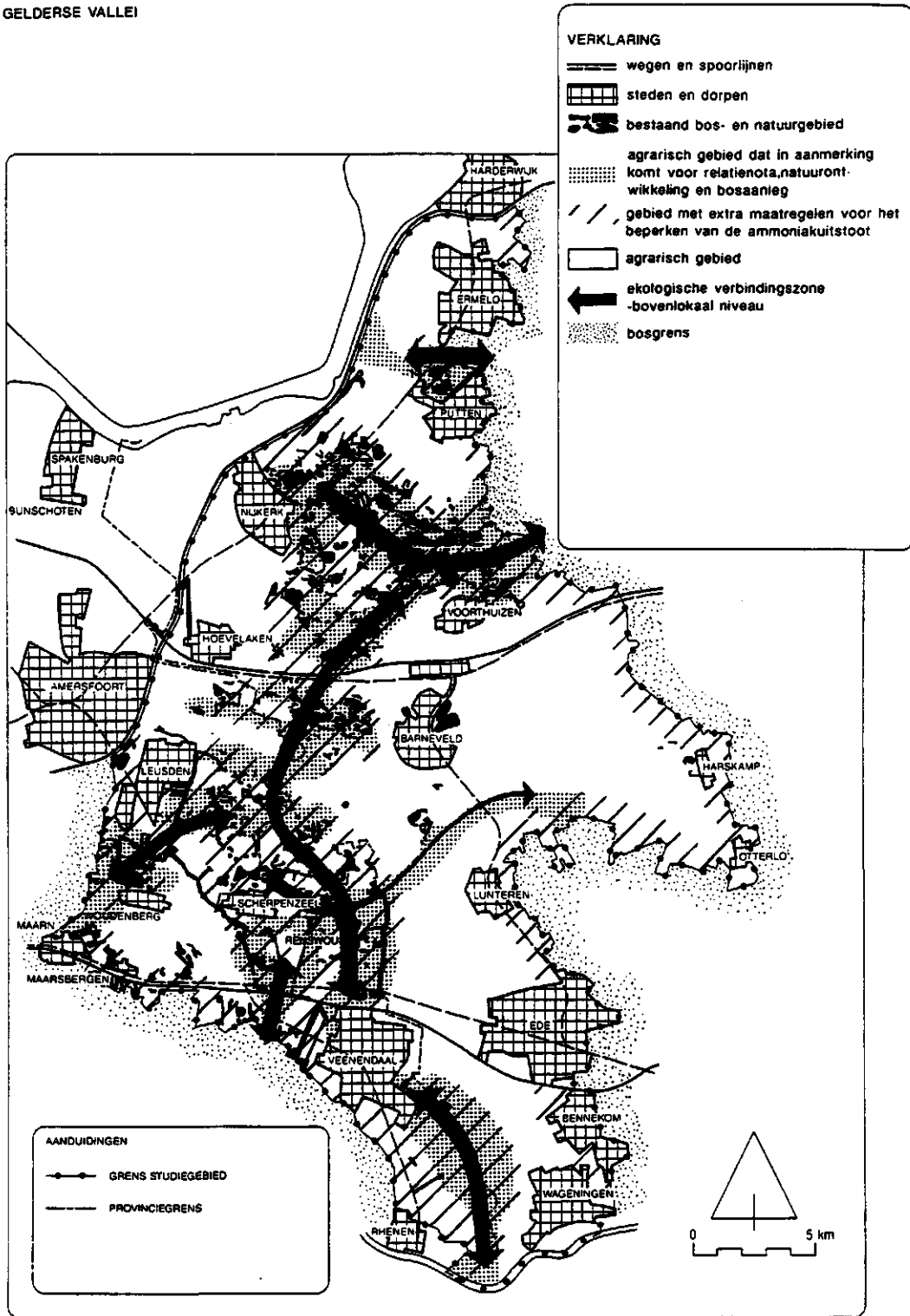
Lay-out omslag	Sectie Grafische Vormgeving, SC-DLO
Figuren	Sectie Grafische Vormgeving, SC-DLO
Omslagfoto	Paul Paris, Grond- en Luchtfotografie te Amstelveen
Luchtfoto's	Paul Paris, Grond- en Luchtfotografie te Amstelveen
Overige foto's	K.R. de Poel
Redactie	I.B. Scheerder-Nijenhuis
Druk binnenwerk	Grafisch Service Centrum Van Gils B.V. te Wageningen
Lithografie omslag	Propress b.v. te Wageningen
Druk omslag	Grafisch Service Centrum Van Gils B.V. te Wageningen
Oplage	225 exemplaren

Teksten bij de foto's

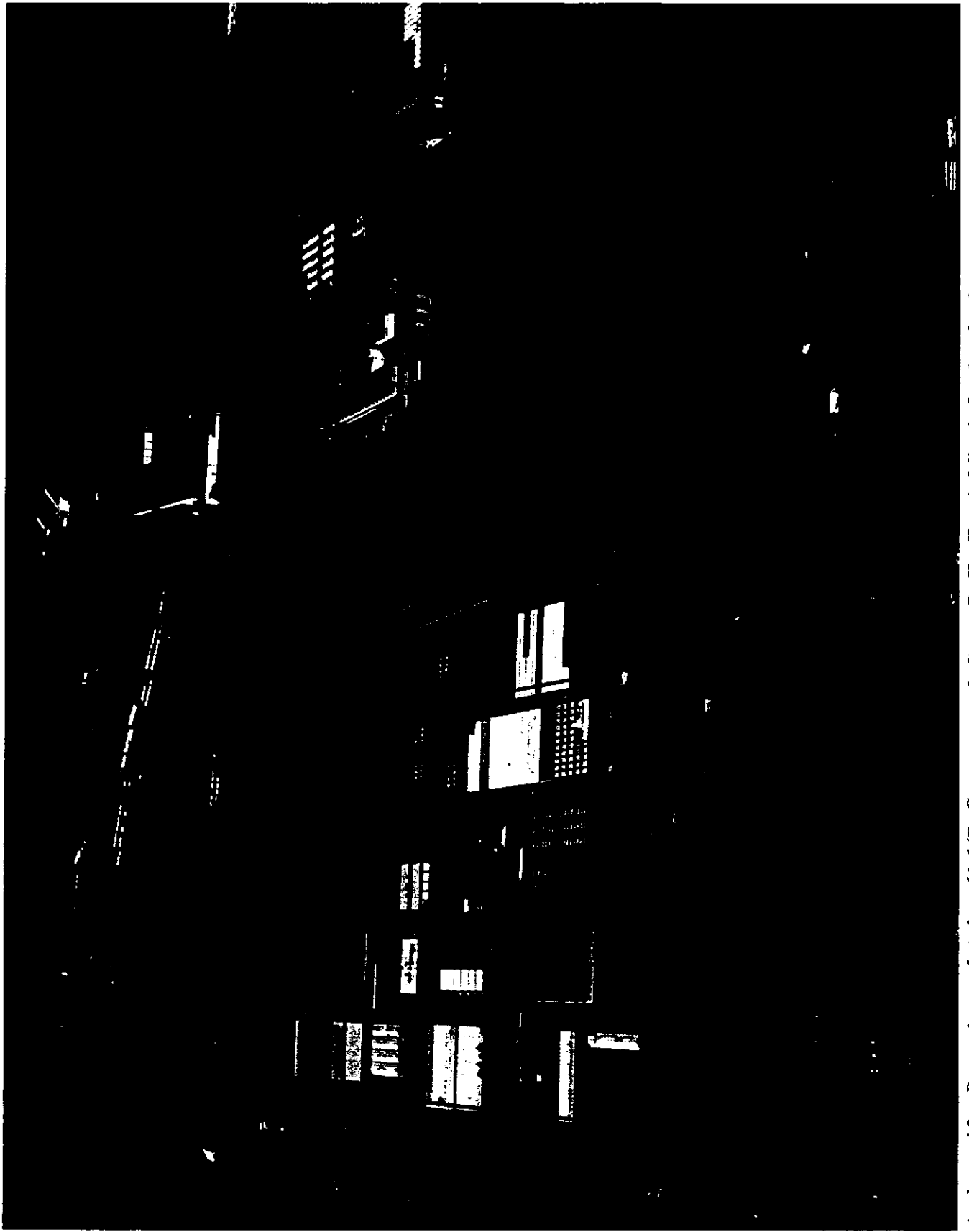
- blz. 16 Boven: Droevendaalsesteeg, links het gebouw van het CPRO-DLO. (zicht in noordoostelijke richting, foto voorjaar 1994)
Beneden: Droevendaalsesteeg, zicht vanaf het CPRO-DLO richting Mansholtlaan. (zicht in noordoostelijke richting, foto voorjaar 1994)
- blz. 24 Overzicht van het Centraal Complex DLO. Op de voorgrond gebouwen van Centrum Techniek en TFDL, in het midden de gebieden De Goor en De Haaff en op de achtergrond Born-Zuid met het Dassenbos. Achter het Dassenbos: de nieuwbouw van Wageningen - Noordwest. (zicht in zuidwestelijke richting; foto zomer 1994)
- blz. 26 Boven: proefvelden van het CPRO-DLO, zicht vanaf de Bornsesteeg naar het gebouw van het IVT. Links het Fytotron. (zicht in noordoostelijke richting, foto voorjaar 1994)
Beneden: proefvelden van het CPRO-DLO langs de Droevendaalsesteeg. Rechts het gebouw van het CPRO-DLO (zicht in zuidwestelijke richting; foto voorjaar 1994)
- blz. 40 Overgang van lagere naar hogere gronden langs de Droevendaalsesteeg. Op de achtergrond de historische esnederzetting De Peppeld. (zicht in noordoostelijke richting; foto zomer 1994)
- blz. 56 De Droevendaalsesteeg, rechts De Haaff met het gebouw van het CPRO-DLO en links De Goor met proefvelden en kassencomplexen. Links op de voorgrond een gedeelte van het IVT-gebouw aan de Mansholtlaan. (zicht in zuidwestelijke richting; foto zomer 1994)

Aanhangsel 1 Plan voor de Gelderse Vallei

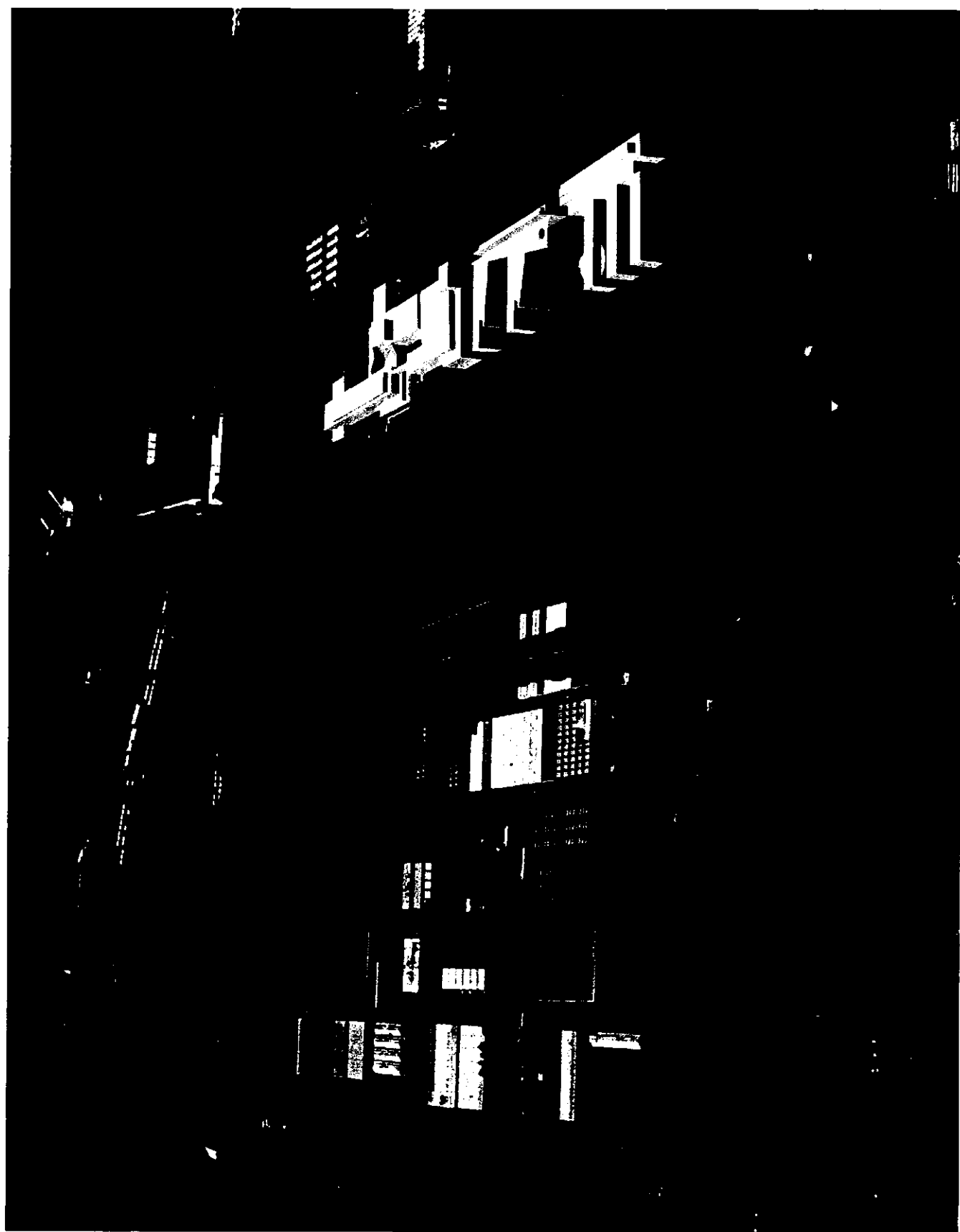
GELDERSE VALLEI

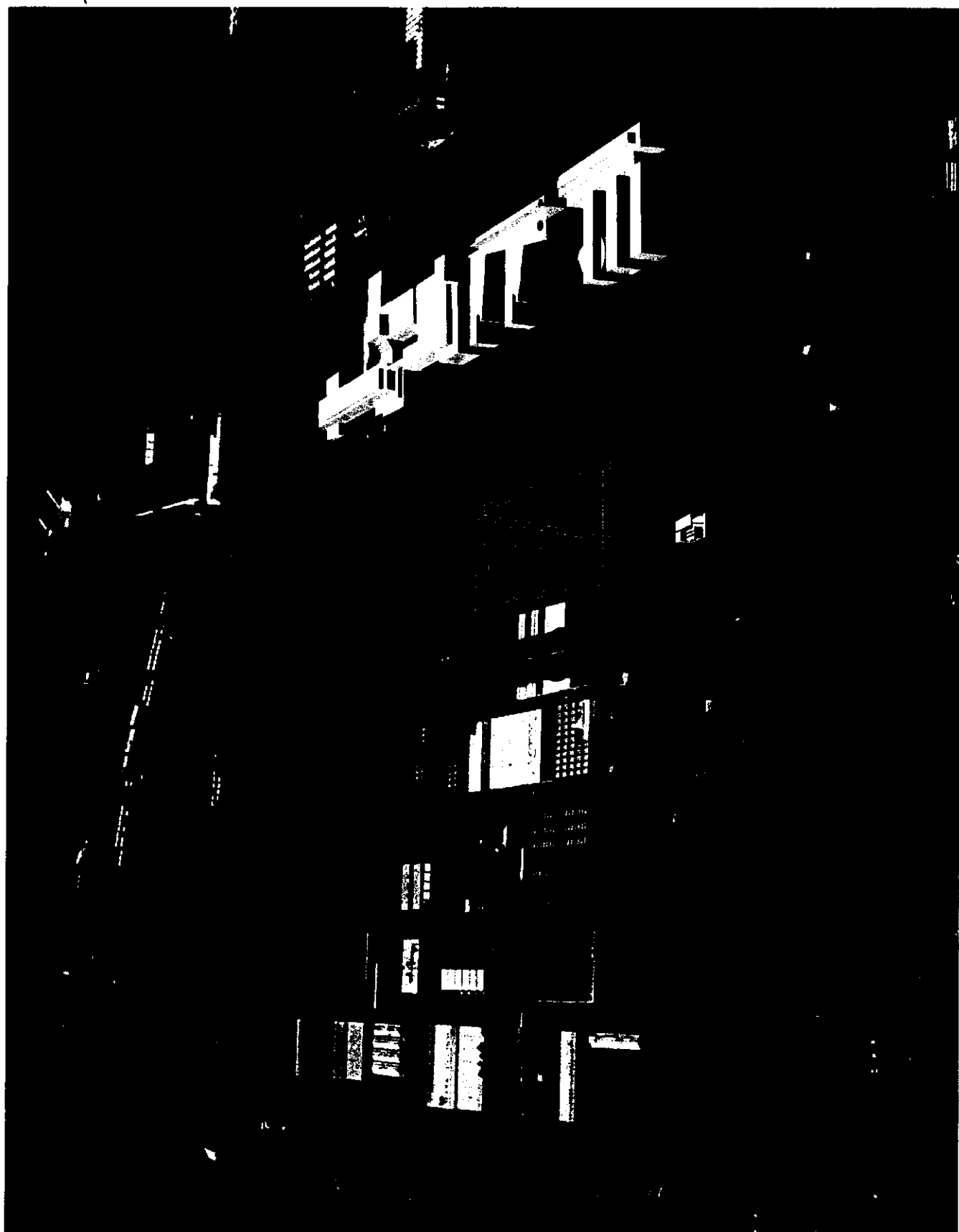
**Aanhangsel 2 Visualisering van de ontwikkeling van de
deelgebieden De Goor en De Haaff volgens de opgestelde variant**

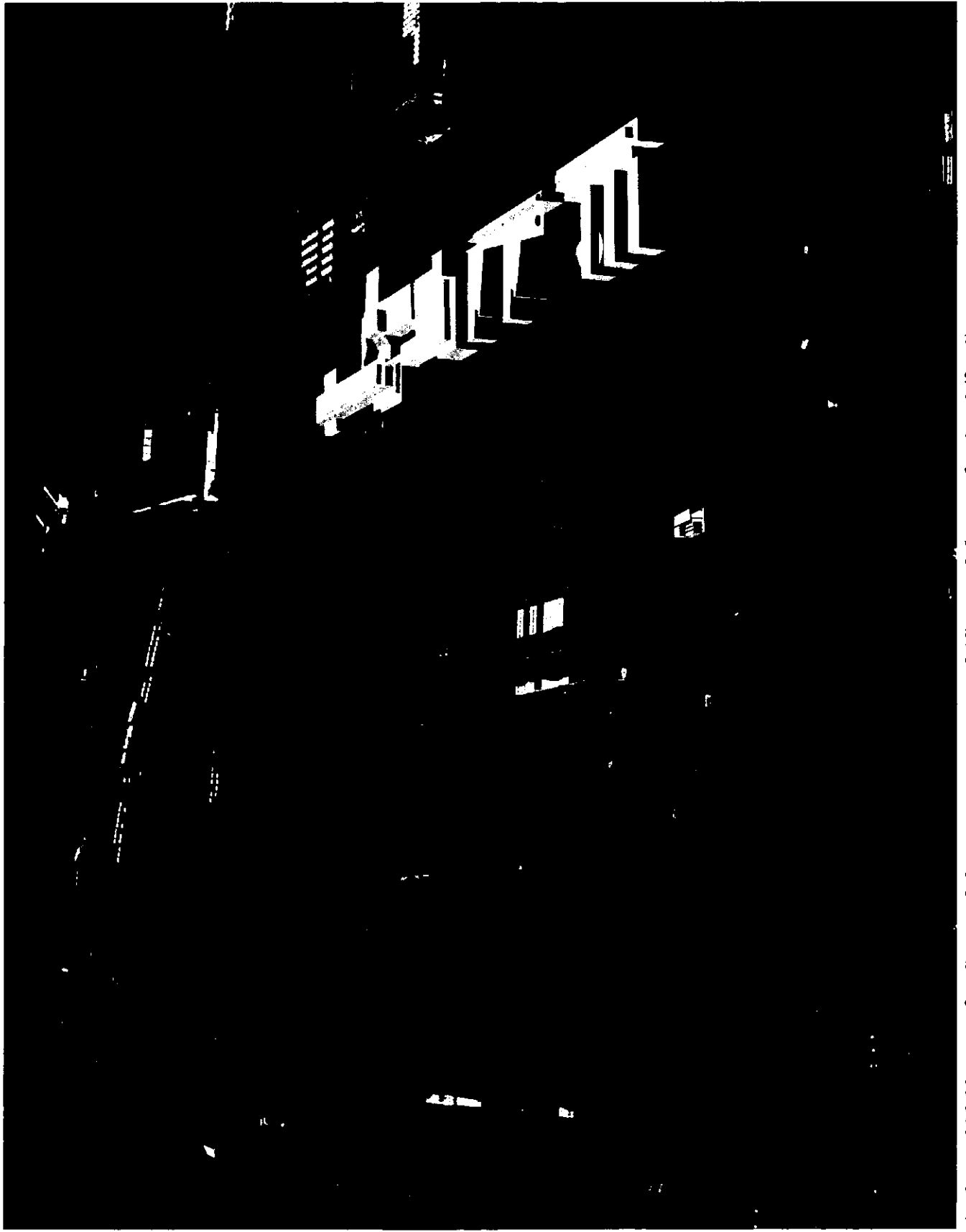
Aanhangsel 2a Begrenzing van het plangebied (De Goor en een gedeelte van De Haaff) en indeling in fase 1 en fase 2

Aanhangsel 2b Gebouwen in bouwstrook 1 en lanenstructuur in fase 1

Aanhangsel 2c Idem met een schetsmatige invulling van het centrale groengebied (afronding fase I)

Aanhangsel 2d Idem met afronding van de lanenstructuur en een aanduiding van de bouwstroken 2 en 3 (fase 2)